Ára: 400 FORINT 77. évf. 17. szám 2022. szeptember 15.
Elul 19. 5782 כ"ה

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Ros hásáná

Ember! Ma van a születésnapunk,
Reméljük, hogy sok földi jót kapunk:
Azzal kezdődik most egy szép kis show,
Barcheszünkre méz kerül és nem só,
Sokszor elővesszük majd a sófárt,
Ünnepeljük őt is, mint egy jó sztárt.

Lefkovics Péter

HEISLER ANDRÁS

עשר – Tíz

A zsidó naptárban elul hónapja az önvizsgálatot, a bűnbánatot jelenti. Mózes elul hónap első napján ment fel a Szináj-hegyre, hogy az összetört kőtáblák helyett újra megkapja a parancsolatokat. A ros hásonó és jom kippur közötti úgynevezett félelmetes napok lelki felkészülést és tisztulást hoznak a zsidó híveknek.

Tizedik éve annak, hogy a Mazsihisz elnökévé választottak, így elnökként az Új Életben ez a köszöntőm éppen a tizedik. Háromszor választott meg demokratikusan közgyűlésünk elnöknek, s Alapszabályunk szerint újabb ciklust már nem vállalhatok. Utolsó elnöki köszöntőmmel ezért az elmúlt tíz évre fogok visszatekinteni. Tíz esztendő komoly időszak egy szervezet életében is. Ráadásul a Bibliában a tízes szám a teljesség, a befejezettség száma.

Mindannyian tudjuk, a 20. század történelme kétszer derékba törte a magyarországi zsidó közösséget. A holokauszt tragédiája, majd az azt követő vallásellenes rezsim okozta károk soha nem hozhatók helyre. Közösségünk a csapások alatt elveszítette tartását, értékeink megőrzésének kényszerét, büszkeségét, és kis híján tört gerincű diaszpórai zsidósággá váltunk. Változtatnunk kellett. Tradícióink megőrzése mellett egy transzparensen működő, értékeire büszke közösség megteremtésének útjára léptünk. Kompromisszumok nélkül ragaszkodtunk a hiteles történelemszemlélethez, elutasítottuk mártírjaink emlékének meggyalázását, és nem akartunk újra semmilyen hatalom hűbéresévé válni. A deportálások 70. évfordulójának tiltakozásai, a Hóman-szobor felállítása elleni akciónk, a Donáth-szobor leszereltetése, a Szabadság téri emlékmű elleni fellépésünk ennek az útnak a mérföldköveit jelentették.

És most, a ros hásonót követő félelmetes napok alatt lesz időnk elmélkedni arról, vajon helyes utat választottunk-e, s arányosan cselekedtünk-e mindig. Megjegyzem, bizonyosan nem. Értékeink felvállalásával és gazdálkodásunk transzparenciájának erőteljes növelésével azonban Szövetségünk egy nagyon nehéz időszakban a magyar közélet karizmatikus szereplőjévé vált.

Mindennek persze ára van. A kiforratlan demokráciák rendszerében a szervilizmust elutasítókat a hatalom bünteti. Az anyagi előnyök vagy a zsidó büszkeség között kellett választanunk, s a Mazsihisz közgyűlése az utóbbira voksolt.

A tízes szám és a teljesség számos esetben megtalálható a Tórában. Az Úr Ábrahámot tíz próba elé állította, és Egyiptomot is éppen tíz csapás sújtotta. Az utóbbi tíz esztendőnk egyik mélypontja talán a Mazsihisz közössége és elnöke ellen indított támadás volt. Fake newsgenerátorokkal próbálták munkánkat ellehetetleníteni. A gyengék belülről, közülünk csatlakoztak a nemtelen akcióhoz. A Mazsihisz feljelentése egy jeruzsálemi vallási bíróságnál már közelítette a közéleti abszurdot, mégis félelmetesnek tűnt. Erősek voltunk, és megőriztük tartásunkat. A közösség többségének következetes bátorsága megerősítette képviseleti legitimitásunkat a magyarországi zsidó közösség felé. Mert a zsidó közösségnek fontos, hogy legyen képviselete. A Mazsihisz érdekvédelmi funkcióját ma egyre nehezebb megkérdőjelezni. Ellátni azonban választott vezetőkkel lehet, amit nem pótolhat semmilyen mesterségesen összerakott intézményi hálózat vagy erős médiajelenlét. A képviseleti legitimitást kizárólag a demokratikus választásokon szerzett megbízatás igazolja.

Igen, a tízes szám maga a teljesség. A Tízparancsolat két, egyforma táblára van vésve, a táblák szimmetriája szintén egyfajta tökéletességet jelent. A törvények az emberek együttélése során megtartandó normák és elvek összefoglalását adják, s a Tízparancsolat egyúttal az isteni rend tökéletességét is képviseli.

Bár mi messze vagyunk a tökéletességtől, de struktúráink láthatóan fejlődnek. Az elmúlt tíz esztendő során működési és pénzügyi transzparenciánk a nemzetközi zsidó szervezetek részéről is jól látható. A zsidó szociális háló hiányának érzékelését követően sorra kaptunk olyan segítségeket, melyekkel meg tudtuk valósítani a covid alatti krízist enyhítő programunkat. Becsülettel végrehajtottuk a rendkívül bonyolult másodgenerációs projektet, és segítséget tudtunk nyújtani a menekülő ukrán zsidó közösség tagjainak. Szociális rendszerünk ékköve a holokauszttúlélőket támogató MAZS Alapítvány, mely szervezet alapítói jogait a világ egyik legnagyobb zsidó civil szervezetétől, az amerikai Jointtól vettük át. Ez olyan bizalmi tőke, amivel a jövőben élni kell.

Tízes szám! Talán az sem véletlen, hogy az Ószövetségben a legnagyobb, kiejthetetlen szentség, Isten neve is ezzel kezdődik. A szó elejének alapja a jod, a héber ábécé tizedik betűje. A Mindenhatóhoz könyörgünk ros hásonó napján, hogy beírattassunk, majd jom kippurkor

(Folytatás a 2. oldalon)

SCHÖNER ALFRÉD

הנני
„Hineni, hineni, Készen állok, Uram!”

Legszentebb ünnepnapjaink előtt idézzük a jámim noráim klasszikus sorait, az előimádkozó imájának kezdő szavát: HINENI! Készen állok, Uram!

Leonard Cohen, századunk legismertebb zsidó művészeinek egyike utolsó lemezének címadó dalában is ezt a refrént énekli: Hineni, hineni, Készen állok, Uram.

Mi is készülődünk. Érzelmileg, lelkileg a *tsuvá*, a megtérés képességével.

Néha kétes indulatok, bizonytalan célok vezénylik az embert. Talmi értékek, nagyzoló álmok, megvalósíthatatlan eszmények.

Meg tudunk szabadulni ezektől?

Mikor találjuk meg azt a húrt, amely minden fülnek egyformán zeng, összhangba csendül? Világunk jobb megismerése, mozaikszerű tradíciónkban való elmélyedés, hitünk fundamentumainak mélyebb átélése, a *micvák*, vallási parancsolatok betartása, az érzelemvilág színesebbé tétele, az egyén és a család boldogulása, a közösségi élet felvirágoztatása, személyes példamutatás világunk jobbá tételéért – mind-mind olyan nemes eszmények, megvalósításra váró ideálok, amelyek szent célként lebegnek előttünk.

Ha keressük Istent, megtaláljuk, ha kérdezzük az embert, válaszol nekünk, ha fürkésszük a végtelent, kicsit jobban megismerjük.

A család a 21. század változatlanul egyik legszebb, de – sajnos – legvitatottabb fogalma. Átértékelődnek olyan régen kialakult tanítások, melyek korábban példaértékkel bírtak. A követő generációk mindig mást tettek, mint az előzőek, mint a szülők. Hányszor és hányszor mondtunk ellent nekik, kimondva-kimondatlanul?

Mi is lázadtunk, igaz, de nem rágalmaztunk, nem szítottuk a tüzet, amely csak a nemtelen vádakat erősíti fel. „Aki nyilvánosan szégyeníti meg felebarátját, nincs jutalma a túlvilági életben.” (Nezikim, Ávot 3.14.) A mi nemzedékünk is zúgolódott. Valahol a lelkünk mélyén azonban mindig ott volt anyánk vagy apánk szavának elfogadása. Hittünk az örök értékű tanításban. Belevésődött a szívünkbe, megváltoztathatatlanul.

Kerestük mindig az értékeket, esetleg a hamis értékeket a távolban, és nem mindig vettük észre azokat, amelyek ott voltak mellettünk. E gondolatot egy modern kori legendával világítom meg.

A történet főszereplője a krakkói rabbi fia, aki a 18. század elején – így mondja a történet – álmot látott, hogy nem messze Krakkótól, a folyón átívelő híd mellett, a föld mélyén, nagy kincs rejtezik. Másnap újra ezt álmodta. S harmadszor is megismétlődött a hívogató álom. Ekkor a rabbi fia szó nélkül elutazott, hogy megkeresse a kincset. Odaért a hídhoz, és elkezdett ásni. Odajött hozzá egy szakadt ruhájú ember, s azt kérdezte, mit csinál.

(Folytatás a 2. oldalon)

MESTER TAMÁS

Az 5783. zsidó újév köszöntése

Tisztelt Hittestvéreim! Kedves Olvasók!

Az Örökkévaló akaratából az idő örök körforgása sosem áll meg: a napokat hetek, a heteket hónapok, a hónapokat évek követik.

Ros hásáná, azaz a zsinagógai új esztendő beköszönte és az azt megelőző elul hónap üzenete a bűnbánaton túl az, hogy az Örökkévaló szereti népét, kegyelemmel ítéli meg a zsidó nép minden egyes tagját. Nem félelemmel, hanem tisztelettel és szeretettel kell hozzá fordulnunk, ez vezet majd el az igazi bűnbánathoz, és így állhatunk majd elé az ítélet napján a lehető legtisztábban.

Fontos, hogy elul hónapban végiggondoljuk a tetteinket, számot vessünk az elmúlt évvel, és meglássuk, hol, miben kell változnunk, fejlődnünk.

Ezzel együtt ez a hónap lehetőséget is ad számunkra, hogy közelebbi, mélyebb kapcsolatba kerüljünk a Világ Teremtőjével.

Az elmúlt esztendővel való számvetés azonban nem könnyű feladat, ilyenkor mindenki visszavisszalapoz naptárába, feljegyzéseibe: mik is történtek a mögöttünk hagyandó évben. Tavaly ros hásáná idején annak örültünk, hogy másfél esztendei online imádkozást követően ismét megnyíltak zsinagógáink kapui, és együtt lehettünk szeretteinkkel, barátainkkal a templomainkban. Szerencsére ez az idén sem lesz másképpen.

Azonban a Világ Teremtője újabb megpróbáltatások elé állított valamennyiünket, a szomszédunkban zajló ukrán–orosz háború a lelkünket támadja, míg a nyomában járó energia- és várható általános gazdasági válság mindennapjainkat fogja – reményeim szerint minél kisebb mértékben – nehezíteni.

Ezen súlyos időkben még fontosabb, hogy lelkünket kitárjuk az Örökkévaló irányába, hitünket mélyebben éljük meg, felebarátaink felé még nagyobb szeretettel forduljunk. Így egymással összekapaszkodva, a Világ Teremtője felé fordulva közös erővel úrrá lehetünk bármilyen nehézségen.

(Folytatás a 2. oldalon)

FRÖLICH RÓBERT

Nehéz esztendő áll mögöttünk

Egy évvel ezelőtt reméltük, hogy békés jövőnk lesz, bíztunk abban, hogy véget ér a járvány, baj és bánat nélkül megérjük az év végét.

Nem gondoltuk, hogy nem sikerül legyőzni a már egyébként is megszelídült vírust, s el sem tudtuk képzelni, hogy Európában, mellettünk, a szomszédban újra véres háború dúl majd. Akkor fogtuk fel, hogy valami félresiklott, mikor megjelentek templomainkban a menekültek, intézményeinkben gondját kellett viselni a háború elől menekülőknek. Ők sem hitték, hogy el kell hagyniuk otthonaikat, a biztosnak tűnő jövő egy szempillantás alatt lett semmis, az agresszió elvette a földjüket, a békéjüket, és épphogy megkímélte az életüket.

Az ő példájukon kellene okulnunk.

Mikor számba vesszük az elmúlt hónapokat s terveket készítünk az előttünk állókra, összevetjük múltunkat s jövőnket, látjuk, s nem csupán a fenti példákban, hogy a legjobban kidolgozott elképzelések is csak a legritkább esetben valósulnak meg akaratunk szerint. Pedig mi békében élünk, kiszámíthatónak tűnik körülöttünk a világ, mégsem történik semmi sem pontról pontra úgy, ahogy szeretnénk.

Ilyenkor persze mindent és mindenkit okolunk a kudarcért, a változásokért, hosszasan elemezzük a körülmények számunkra kedvezőtlen összjátékát, de sosem vesszük nyugodtan tudomásul, hogy valami félresiklott. Egyetlen körülményt nem vizsgálunk, vagy csak igen felületesen vesszük szemügyre: önmagunkat.

Minden elképzelésünk alapja a saját magunkba vetett hitünk. Hisszük, hogy képesek vagyunk legyőzni az előttünk tornyosuló akadályokat, hisszük, hogy elég erősek és elszántak vagyunk ahhoz, hogy semmi ne húzza át a terveket. De vajon hiszünk mindenben, ami kell a sikerhez? Hiszünk mindenben, ami erőt adhat? Vajon tényleg van elég tehetségünk, adott minden képességünk a sikerhez?

Ne kapkodjuk el a választ. Ha mélyen önmagunkba pillantunk, és őszintén válaszolunk csak magunknak a csak magunkban feltett

(Folytatás a 2. oldalon)

9 770133 350099 22017

Körzeti kitekintő

Miskolc

Ritka örömteljes és emlékezetes esemény történt a miskolci közösség életében. Gáti Károly és Földi Judit hittestvéreink éppen egy fél évszázada, 5732. elul 5-én esküdtek örök hűséget egymásnak Budapesten, a Dohány utcai Hősök templomában. Akkoriban dr. Salgó László főrabbi szűk családi körben eskette őket össze.

Most, ötven év után, 5782. elul 7-én csaknem száz miskolci zsidó tanú jelenlétében erősítették meg a frigyet Markovics Zsolt főrabbi áldásával az imateremben kifeszített hüpe alatt.

Utána az ünnepelt pár gazdag kiduson látta vendégül a minjen tagságát és a meghívottakat. A csodálatos chászene főszereplőit az elsők között köszöntötte Deutsch Miklós, a hitközség elnöke és Erdős Judit, a női közösség vezetője, akik szerény ajándékkal tették emlékezetessé a jubileumot.

***

Az újonnan megnyílt miskolci zsidó múzeum köré alakuló baráti körben több érdekes előadással készülnek az intézmény népszerűsítésére.

Elsőként Markovics Zsolt miskolci főrabbi beszél majd a zsidóság törvényei között előkelő helyen szereplő kóser étkezésről, az ezzel kapcsolatos szokásokról. Tabuk nélkül mondja el a véleményét azzal kapcsolatban, mennyire tarthatók be Magyarországon, főleg vidéken ezek az előírások. Azt is megtudhatjuk, miként alakult ki ez az előírás, és van-e köze az egészséges életmódhoz. Ezenkívül arról is szól, hogy a zsidóság törvényei milyen mélységig befolyásolják a vallásos hívők mindennapjait.

A jelenlegi terv szerint Markovics Zsolt előadása szeptember 21-én délután 5 órakor kezdődik a zsinagóga melletti imaterem étkezőjében.

A következő hónapokban Puskás Péter Ybl-díjas építész, majd Szunyogh László, Miskolc főépítésze lesz a baráti kör vendége.

Minden előadás előtt vagy után megtekinthető a múzeum. A részvétel ingyenes, de érdemes előre regisztrálni az info@szantograf.hu e-mail-címen vagy a +36-20-219-2391 telefonszámon, esetleg személyesen a múzeumban.

Szántó István

Jaír Lapid a Mazsihisz elnökének: Nekem különösen fontosak a magyar kapcsolatok

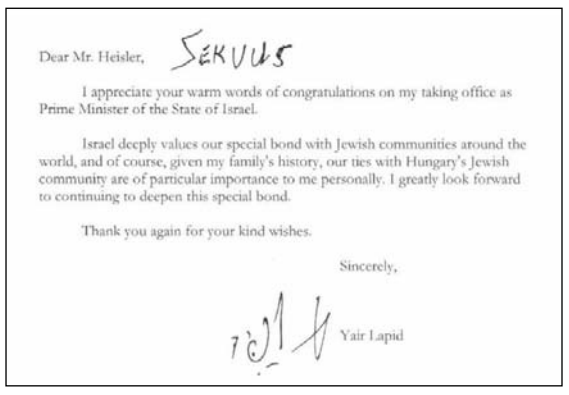

Dear Mr. Heisler, SERVUS

I appreciate your warm words of congratulations on my taking office as Prime Minister of the State of Israel.

Israel deeply values our special bond with Jewish communities around the world, and of course, given my family's history, our ties with Hungary's Jewish community are of particular importance to me personally. I greatly look forward to continuing to deepen this special bond.

Thank you again for your kind wishes.

Sincerely,

Yair Lapid

A Mazsihisz elnöke, Heisler András nem sokkal a miniszterelnökké való kinevezése után gratuláló levelet írt Jaír Lapid izraeli kormányfőnek. A miniszterelnök nemrégiben személyes hangú válaszban köszönte meg a jókívánságokat, melynek külön érdekessége, hogy kedves gesztusként kézzel ráírta azt is: Servus.

A Mazsihisz jókívánságait tolmácsolta Heisler András elnök a magyar származású Jaír Lapidnak, Izrael Állama új miniszterelnökének kinevezése alkalmából, amire nemrégiben személyes hangú, angol nyelvű válaszlevél érkezett. Az izraeli kormányfő egyebek mellett azt írja:

Izrael nagyra értékeli a zsidó közösségekkel ápolt különleges kapcsolatainkat szerte a világon, és számomra, tekintettel a családom történetére, természetesen személyesen is különösen fontos a Magyarország zsidó közösségével való kapcsolat.

Amint azt a cikkünkhöz mellékelt képen láthatják, a levélre Lapid ráírta azt a szót is, hogy Servus.

Köszönjük a kedves gesztust, s további jó munkát kívánunk a zsidó állam miniszterelnökének!

„Hineni, hineni, Készen állok, Uram!”

(Folytatás az 1. oldalról)

– Ások, keresem az álmomban látott kincset – felelte a fiú.

– Én pedig azt álmodtam, hogy Krakkóban, ott, ahol laksz, ott van a nagyon értékes kincs.

A rabbi fia megremegett, hiszen pontosan azt az utcát és házszámot hallotta, ahol ő lakott. Azonnal abbahagyta az ásást, és hazautazott Krakkóba. Otthon is elkezdett ásni. Ám nem talált semmit. Amikor édesapja meglátta őt, megkérdezte, mit tesz. A fiú pedig azt válaszolta, hogy távol járt, kereste a kincseket, az értékeket, majd hazajött, és itthon is ásni kezdett, de nem talált semmit. A legenda szerint megszólalt az édesapa, a bölcs rabbi, és azt mondta: fiam, nem kell sehova utazni, nem kell ásni, mert a kincs, az érték itt van melletted a házban. Nem veszed észre? S a fiú meglátta családját, látta a könyveket, s hogy minden, ami körülveszi, megelevenedik. S akkor megértette, hogy az a kincs, ami körülvesz bennünket, amiből egy életre meríthetünk.

Nagyünnepeink napjaiban ezekre a szellemi-érzelmi kincsekre gondolunk. Örök értékekre, melyek ott voltak-vannak mellettünk, csak nem mindig vesszük észre. Azokat a felülmúlhatatlan értékeket, amelyeket a szülői házban kaptunk, s melyeket megpróbálunk gyermekeinknek továbbadni.

A Hineni elmondása az ünnepi liturgia igen fontos része.

A főpap – a zsidó hagyomány szerint – Izrael közösségéért imádkozott. Szerte a világon ugyanezeket az imákat mondjuk el áskenázi vagy modern héber kiejtéssel, vagy talán már nem is héberül, de magyar fordításban. A 15. századi imádság fogadalmakról és feloldozásokról szól, ami egész Izrael közösségének sajátja. Ehhez a gyülekezethez, közösséghez, néphez tartozunk. Egyikünk úgy, hogy reggel és este a zsinagógában imádkozik, a másik egy héten egyszer keresi fel az imaházat, a harmadik egy évben három alkalommal jön el Isten házába.

Valamennyien hozzánk tartoznak.

Az, aki édesapja helyére ül, ugyanúgy közénk való, mint az, akinek még nem adatik meg az istenhit kegyelme. A zsidóság nem térítő, hanem „visszatérítő” vallás. Szép szóval kérve, nem erőszakkal.

Néhány hónappal ezelőtt volt egy fergeteges klezmerkoncert. Több ezren ültek a hatalmas zsinagógában. Ott találkoztam egy húsz év körüli fiatal párral: arcukról az elragadtatás sugárzott. Kérdésemre, hogy ismerik-e ezt a zenét, azt felelték, úgy érzik, valamikor hallhatták e dallamokat.

Visszacsengett a lelkükben.

Mintha évszázadokkal ezelőtt szólalt volna meg. Átvillant az agyamon, talán ez az első mozzanat, ami visszahozza őket a zsidósághoz. Lélekben is lehet imádkozni. Mert ez egy olyan közösség, amelyet összetart a sors, s adott esetben a külvilág harsogása is, amikor fenyegetően zúgnak körülöttünk ordas eszmék, fájdalmas jelszavak.

A VIII. kerület szívében lévő *sulban*, a Teleki téri imaházban a Galíciából idetelepült zsidók, akik nagyon-nagyon sok szenvedésen mentek keresztül szülővárosaikban, imatermük keleti falára valami olyan, a liturgiából jól ismert mondatot írtak fel a 20. század elején, amely hitüket és reményüket fejezi ki. Néhány évtizeddel ezelőtt még olvashatta e jellegzetes mondatot az oda belépő:

שומר ישראל שמור שארית ישראל

„Izrael őrzője, őrizd meg a Te néped maradékát, ne engedd, hogy Izrael népe elpusztuljon” – olvassuk a szlichoti és a köznapi imáinkban. Vágyaik, reményeik rajzolódnak ki ebben a szövegben. Az imaház még mindig helyet ad az ott fohászkodó, szefárd rítust követőknek, de az imént idézett mondat a falon már nem látható.

Csak a szívekben és imáinkban él tovább.

Ávinu Málkénu!

Mennyei Atyánk, Világ Alkotója! Nézz le reánk és áldd meg a te közösségedet az 5783. zsinagógai esztendőben. Add meg az optimizmus reményét, hogy talán a holnap szebb lesz, mint a tegnap volt, hogy a holnap után talán nyugodtabb lesz, mint a holnap.

Én hiszem teljes hittel, hogy lesz holnap, hogy még édes a fény, melynek napsugarait időnként eltakarják a terror árnyai. Építünk tovább hitéletet, otthont és munkahelyet, közösséget és közös értéket. Amikor az 5783. zsinagógai évet köszöntjük, idézzük a nagy próféta szavait.

ואתה אל־תירא עבדי יעקב נאם־יהוה ואל־תחת ישראל
כי הנני מושיעך מרחוק
ואת־זרעך מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד

„És te ne félj, szolgám, Jákob, úgy mond az Örökkévaló, és ne rettegj, Izrael, mert én megsegítelek távolból.” (Jeremiás 30.10.) Benne, a Világ Alkotójában bízunk, aki kegyelemmel, szeretettel és irgalommal viseltetik az alázatos lélekkel, és meghallja fohászunkat, s békét ad Izraelnek s az egész világnak. Egészségért, nyugalomért, életért, békességért, békéért imádkozunk e napokban. Hozzon az Örökkévaló boldogságot, optimizmust és reményt az arra szomjazóknak.

E gondolatokkal köszöntöm hittestvéreinket határainkon belül és az emberlakta föld minden részén:

כתיבה וחתימה טובה

Életörömben gazdag új zsinagógai évet kívánok egyénnek, közösségnek, egész Izraelnek!

Az 5783. zsidó újév köszöntése

(Folytatás az 1. oldalról)

Évszázados hagyományunk szerint ez idő tájt amikor ismerőseinkkel találkozunk, vagy levelet, elektronikus üzenetet írunk a számukra, szokás jó beírást és bepecsételést kívánni egymásnak. Ez a ros hásáná napján megnyitott és jom kippurkor lepecsételt élet könyvére utal, melyben mindannyiunk nevét ott szeretnénk tudni.

Kedves Hittestvéreim, jöjjenek minél nagyobb számban a Budapesti Zsidó Hitközség körzeti zsinagógáiba a nagyünnepek alkalmából, köszöntsük együtt az új, 5783-as esztendőt, hallgassuk együtt a sófár szívbe markoló hangját, figyeljünk rabbijaink emelkedett ünnepi gondolataira, fogadjuk be a lelki táplálékot mindennapi teendőinkhez.

Kívánom, hogy a budapesti zsidó közösség minden tagja, a magyarországi zsidóság, egyben hazánk minden polgára egészségben és boldogságban élje meg a következő zsinagógai év minden egyes napját.

Lösonó tajvó, jó beíratást és bepecsételtetést mindnyájuknak!

עשר – Tíz

(Folytatás az 1. oldalról)

hogy bepecsételtessünk az élet könyvébe. Hozzá fordulunk a félelmetes napok alatt is, és reménykedünk a jövőben.

Abban a jövőben, amit a Mazsihisz közgyűlése irányként szabott meg számunkra. A változó világra nyitott zsidóság attitűdjét a magyarországi zsidóság túlélési stratégiájaként alkottuk meg. Fontos axióma, hogy a Mazsihisz vezetésében soha és senki nem gondolkodott vallási reformban, s az új szlogen a szélesebb értelemben vett zsidó közösségre nyit ajtókat s kínál együttműködési lehetőségeket, szolgáltatásokat. Szeged zsinagógájának külső felújítását, a Rumbach varázslatát és a Szeretetkórház megújulását követően figyelmünket a kövekről a lelkek felé kell irányítanunk. Odafigyelni egymásra, bevonzani a távollévőket, emelni intézményeink szolgáltatási színvonalát. Meg kell teremteni a Szövetségen belüli békét. Ha nem most, akkor a tizenegyedik évben egy új elnökkel, egy új vezetéssel. Ros hásonókor a sófár hangja mindenkit közösségeinkbe szólít. A templomjárókat és a szekulárisokat egyaránt. A neológokat és a progresszíveket, a hidegeket és a melegeket, a családban élőket és a szingliket, barátainkat és haragosainkat. Mindenkit, mert a zsidó vallás tiszteli a sokszínűséget, szereti a szabad gondolkodást, és irtózik a dogmáktól.

Ros hásonó, azaz a zsidó újesztendő és jom kippur, az engesztelőnap a zsidók számára nemcsak egy zsinagógai esztendő lezárását és egy újabb év megnyitását, de az elmúlt időszakkal történő elszámolást, bűneink megbánását és a jövőben való bizakodást is jelenti. A magyar zsidóságnak szüksége van rabbijaink áldó kezére. Miközben testünket egy alattomos vírus veszélyezteti, gondolnunk kell lelkünk harmóniájára is. Kéver oveszkor elhunytainktól kérünk és remélünk segítséget. De ennél többre lenne szükségünk. El kell érnünk a többségi társadalomban az antiszemitizmus éledő vírusának megfékezését, hogy reményeink szerint jövő ilyenkor együtt köszönthessük a Teremtőt, amiért az eltelt 5783-as esztendő is általa áldott lehetett.

Nehéz esztendő áll mögöttünk

(Folytatás az 1. oldalról)

kérdésre, azt kell tapasztalnunk, hogy a felelet nemleges.

Mikor készülünk valami újra, felmérjük és számba vesszük, melyek az erősségeink, megvizsgálunk minden körülményt, ami csak felbukkanhat a jövőben. Logika, kézügyesség, financiális lehetőségek, segítőtársak, mindezek megfontolás és stratégiaépítés tárgyát képezik.

Amikor azonban végül mégsem úgy sikerül, ahogy elterveztük, amikor azt tapasztaljuk, hogy más lett az eredmény, mint amire számítottunk, kétségbeesetten keresgéljük, mit is felejtettünk el.

Materiális világban élünk, és ennek folyományaként elfeledjük, hogy lényünknek, emberi mivoltunknak két aspektusa van: fizikai és spirituális. Fizikai énünk tervez, fizikai létünk keresi és szervezi a jövőt, ám elfeledkezünk lelki valónkról, szellemünk jövőjéről.

Elfeledjük a lelkünk erejét számba venni, nem gondolunk arra, hogy a szellemünknek éppúgy kell a felkészülés, mint a fizikai valónknak.

Most, az új esztendő küszöbén, a legjobb alkalom kínálkozik, hogy a spirituális énünk kerüljön előtérbe. Ha mindenkor máskor meg is feledkezünk Róla, most jusson eszünkbe az,

אֵין שִׂכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ,

kinek trónusa előtt nincs feledés. Valljuk meg Előtte legfőbb hibánkat, hogy nem Benne bíztunk, hogy nem Ő volt az első számú szövetségesünk, hogy nem az Ő útjai voltak az útjaink.

Nem tudunk békét hozni a szomszédba. Nem mi fogjuk legyőzni a betegségeket. De mi vagyunk azok, akik képesek megbánni a vétkeket, akik meg tudjuk újítani napról napra szövetségünket az Ég Urával. Csak egy apróság szükségeltetik ehhez: nem szabad elfelejtenünk, hogy ott van mindig és mindenkor mellettünk, csak a hangunkra vár, hogy szólítsuk.

Rajs hásonó napjaiban (és minden más napon) szólítsuk Őt, és segítségével, támaszával, szeretetével válaszolni fog!

Tiltakozások a Horthy-szobor miatt

Mazsihisz

Amint arról a média hírt adott, egy szélsőséges jobboldali párt elhelyezte Horthy Miklós szobrát a Parlament egyik alelnökének hivatali irodájában.

A Mazsihisz egyetért dr. Schweitzer Gábor jogtudós irányadó levezetésével, miszerint a Horthy-szobor Parlamentben történő elhelyezése Alaptörvény-ellenes, és az Országgyűlés alelnöke nem járhat el az Alaptörvény ellenében.

A Parlament a magyar nemzet szimbolikus épülete, ezért sem ott, sem azon kívül nincs helye egy olyan ember szobrának, akinek a regnálása alatt emberek százezreit fosztották meg alapvető emberi jogaiktól, aki meggyőződéses antiszemitaként és Hitler szövetségeseként száz- és százezrek tragikus haláláért felelős, és aki az ország történetének egyik legnagyobb katasztrófájába kormányozta hazánkat.

A Horthy-szobor parlamenti elhelyezésében kifejeződő Horthy-kultusz rombolja a demokráciát Magyarországon. A 600 ezer magyar állampolgár deportálásáért és meggyilkolásáért, valamint a doni hadsereg százezer katonájának elpusztulásáért felelős államfő sem ma, sem a jövőben nem lehet referenciaszemély a magyar politikában.

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége arra kéri Kövér László házelnököt, hogy a kormányzat által az antiszemitizmus ellen meghirdetett zéró tolerancia jegyében, valamint az Alaptörvény szellemében intézkedjen a Horthy-szobor Parlamentből való eltávolításáról.

Heisler András
a Mazsihisz elnöke

Izrael magyarországi nagykövetsége

Nehéz elképzelni, hogy a modern Magyarországon, Európa szívében, ma is vannak politikai körök, amelyek azzal foglalatoskodnak, hogy dicsőítsenek egy személyt, aki felelős volt magyar állampolgárok százezreinek embertelen szenvedéséért és haláláért, köztük a zsidó közösség tagjainak többségéért. NINCS helye toleranciának az antiszemitizmussal és az antiszemita eszmék korszakával szemben.

NÜB

A Nácizmus Üldözötteinek Bizottsága (NÜB) a holokauszttúlélők nevében tiltakozik Horthy Miklós szobrának parlamenti elhelyezése miatt, s azt követeli a magyar állam vezetőitől, hogy lépjenek fel a szobor eltávolítása érdekében, mert az nemcsak sérti, de valósággal szembeköpi a Horthy-rendszer áldozatait, az Országház épületét pedig megbecsteleníti.

A NÜB mélységes felháborodással és csalódottsággal értesült róla, hogy 2022-ben az Országgyűlés egyik hivatalos irodájában elhelyezhették a háborús bűnösnek tekinthető Horthy Miklós szobrát.

Egyesületünk meggyőződése szerint nevezettnek nem lehet szobra az Országházban, még akkor sem, ha azt egy alelnöki irodában helyezték el, a Parlament ugyanis nem a szélsőjobboldali képviselők magánterülete, hanem a nemzet szimbolikus épülete.

A Horthy Miklós nevével jelzett politikai rendszer üldözöttjei ma is köztünk élnek, és ezeknek az idős embereknek a szembeköpésével ér fel az egykori kormányzó szobrának parlamenti jelenléte. Nem is beszélve azokról a magyar családokról, amelyeknek felmenői a Don-kanyarba vezényelt magyar hadseregben szolgálva vesztették életüket. Emiatt a NÜB nem „zsidó belügynek” tekinti a szobor elleni tiltakozást, hiszen a kormányzó nemcsak mintegy 600 ezer magyar zsidó haláltáborokba való hurcolását nézte tétlenül, de a Donnál odaveszett mintegy 100 ezer magyar katona is az értelmetlen és átgondolatlan katonapolitikájának áldozata volt.

Egyesületünk felszólítja a magyar állami vezetőket, köztük a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt és az Országgyűlés elnökét, hogy tegyenek meg mindent a Horthy-szobor eltávolítása érdekében. Ha ezt nem teszik meg, az nyílt beismerése lesz annak, hogy valójában egyetértenek a szobor parlamenti jelenlétével annak ellenére, hogy az megbecsteleníti azt az épületet, ahol a magyar Szent Koronát elhelyezték. Ha nem cselekednek, akkor ez alátámasztja azt a gyanút is, hogy a miniszterelnöknek a fajok keveredését ellenző tusványosi beszéde nem véletlen elszólás volt, hanem tudatos kifejezésválasztás – elvégre éppen a Horthy-rendszer volt az, amelyben törvényeket hoztak a zsidók és nem zsidók házassága, azaz a kultúrák keveredése ellen.

Schiffer János elnök

Mazsike

A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület közösségét mélységesen megdöbbentette és felháborította, hogy az Országgyűlés épületében felállításra kerülhetett Horthy Miklós szobra.

A szobrot állító szélsőjobboldali Mi Hazánk párt képviselői vagy nincsenek tisztában történelmi tényekkel, vagy ismerik ezeket, és ennek ellenére emléket kívántak állítani annak a Horthynak, akinek kormányzósága idején elpusztult a II. magyar hadsereg közel 200 ezer katonája, munkaszolgálatosa, több mint 450 ezer zsidó, cigány és más kisebbséghez tartozó magyar állampolgárt deportáltak, éppen a magyar administráció hathatós közreműködésével.

Ez a szoborállítás olyan jelkép, amelyet minden tisztességes és jóérzésű magyar állampolgár elutasít. Ez ütközik a kormány által hirdetett zéró toleranciával és az Alaptörvényben rögzített elveinkkel is. Sérti minden áldozat emlékét.

Elfogadhatatlan számunkra a Házelnök állásfoglalása, mert nem magánlakosztályról, hanem a magyar államiság szimbólumáról, a Parlament épületéről van szó. Értetlenül állunk az előtt, hogy a demokratikusan megválasztott, felesküdött, tisztességes gondolkodású képviselők, pártállástól függetlenül, személyes jelenlétükkel nem akadályozták meg a Magyarországra szégyent hozó, nyíltan neonáci tettet.

A Mazsike megítélése szerint ez a szoborállítás erősíti a kirekesztő gondolkodást, konfliktust szít a szomszédainkkal és a szövetségeseinkkel. Veszélyezteti a biztonságot, és mélységesen elítélendő a békés együttélés elvei alapján.

A Mazsike követeli, hogy ezt a nemzetközi szégyenfoltot, az Országgyűlés alelnökének irodájában felállított Horthy szobrot az Országgyűlés elnöke azonnal távolíttassa el!

Reméljük, hogy tiltakozásunkhoz minden demokratikusan gondolkodó civil közösség csatlakozik.

A Mazsike Elnöksége

Hiányos címtár

Az 1934-es kiadású *Rendőrségi zsebkönyv* címlapján majdnem ugyanolyan a magyar címer, mint a mai. Lapozgatok a 370 oldalas *Budapesti útmutató és címtár* könyvecskébe: akkoriban a főváros utcáinak és tereinek száma 1907 volt. Az egyik leghoszszabb a Szt. Gellért tértől a Kelenföldi pu.-ig nyúló Horthy Miklós út: 2880 méter. Van még Horthy Miklós körtér és Horthy Miklós bástyasétány. Utóbbi a Bécsi kaputól a siklóig tartott.

Az útmutató tizenegyedik oldalán ez áll:

„Magyarország kormányzója: vitéz nagybányai Horthy Miklós őfőméltósága, a vitézek főkapitánya, cs. és kir. kamarás, a katonai Mária Terézia-rend lovagkeresztjének, a magyar érdemkereszt nagykeresztjének, a hadidíszítményes II. o. katonai érdemkeresztnek a kardokkal, a hadidíszítményes Lipót-rend lovagkeresztjének a kardokkal, a hadidíszítményes III. o. Vaskoronarendnek a kardokkal, a hadidíszítményes III. o. katonai érdemkeresztnek a kardokkal, a bronz katonai érdeméremnek a katonai érdemkereszt szalagján a kardokkal, a bronz katonai érdeméremnek a piros szalagon, a Károly csapatkeresztnek, a sebesülési éremnek egy sávval, a II. o. tiszti katonai szolgálati jelnek, a Jubileumi emlékéremnek a fegyveres erő számára, a Katonai jubileumi keresztnek, az 1912/1913. emlékkeresztnek, az olasz Annunziata Rendnek, a souverain máltai katonai lovagrend nagykeresztjének, a lengyel Fehér Sas-rendnek, a görög Megváltó Rend nagykeresztjének tulajdonosa, a Johannita-rend díszkommendatorja, az I. o. porosz királyi Vaskeresztnek, a II. o. porosz királyi Vaskeresztnek, a II. o. porosz királyi vörös Sas-rendnek a kardokkal, a III. o. porosz királyi koronarendnek, a II. o. Bajor szt. Mihály-rendnek, az Ottomán császári Imtiáz-éremnek a kardokkal, az Ottomán császári Vas félholdnak a II. o. és III. o. Medjidijeh-rendnek, a II. o. belga koronarendnek, a II. o. Montenegroi Danillo-rendnek a csillaggal, a Montenegroi Jubileumi éremnek, az észt szabadságkereszt I. osztályának, az albán Besa-rend nagykeresztjének és az észt Vöröskereszt emlékjelvénye I. osztálya első fokozatának tulajdonosa.”

Skacok, ez a címtár nem hiányzik a most felszentelt szobrocska mellől? Ha igen, ki kellene egészíteni egy sorral: *a világ legrangosabb bolsevik vezére mentette meg a szobrozottat attól, hogy megkapja a háborús bűnösi címet...*

Politzer Tamás

Náci tetoválásokat viselő nő váltott ki megrökönyödést Csepelen

A fehér felsőbbrendűséget hirdető White Power jelszó és több horogkereszt volt tetoválva annak a nőnek a felkarjára és lábára, aki kisgyermekével együtt tért be vásárolni egy csepeli üzletbe.

A szóban forgó testfelületeket semmilyen ruházat nem takarta, így a kiszolgálók és a vendégek megdöbbenve szemlélték, amint a náci jelképeket viselő nő, akit először láttak az üzlethelyiségben, a legnagyobb nyugalommal vásárol – érkezett a bejelentés a Tett és Védelem Alapítvány (TEV) forró drótjára.

A TEV feljelentést tesz az ügyben.

Változás az ORZSE vezetésében

Prof. dr. Vajda Károly rektor az elmúlt években a vállalt feladatait mindenki megelégedésére maximálisan teljesítette. Az elmúlt időszakban mind az ORZSE, mind a Doktori Iskola akkreditációja sikeresen lezárult. Az egyetem nemzetközi kapcsolatai kiszélesedtek és elmélyültek. A 2018-ban vázolt program nagyban megvalósult, ezért 2022. szeptember elsejei hatállyal Vajda Károly rektori időszaka véget ér.

Mind az egyetem vezetése, mind a fenntartó nevében köszönjük eddigi munkáját, és további tudományos és oktatói tevékenységéhez sok sikert kívánunk. A rektori pozíció egyelőre betöltetlen marad, ami más egyetemek életében sem példátlan helyzet.

A vezetési feladatokat az egyetem két rektorhelyettese, dr. Balázs Gábor általános rektorhelyettes és dr. Biró Tamás tudományos rektorhelyettes látja el a továbbiakban, így az egyetem zavartalan működése biztosított. Az SZMSZ-ben meghatározott rektori funkciókat az általános rektorhelyettes tölti be.

A legnemesebb zsidó és intézményi hagyományokat követve az új vezetés célja, hogy közös erőfeszítéssel megtalálja a válaszokat a 21. század tudományos és oktatási kihívásaira.

Dr. Balázs Gábor Dr. Biró Tamás
általános tudományos
rektorhelyettes rektorhelyettes

Újévre tálalva

Evés nélkül nincs ünnep – kivéve, ha böjtről van szó. A legtöbb kiemelt zsidó napnak létezik preferált elemózsiája. Leggyakrabban nem azért fogyasztjuk az adott ételt, mert kötelességünk (kivéve peszáchkor a maceszt), hanem azért, mert a hagyomány így diktálja. Ez nincs másképp a zsidó újév, ros hásáná esetében sem.

Az egyik legjellemzőbb ros hásánái étel a méz. Fogyasztásának oka igen egyszerű és logikus: azt szeretnénk, hogy a következő évünk édes legyen. Az sem elhanyagolható, hogy a méz igen egészséges, ami az őszi időszak vírusai ellen védelmet nyújthat, megerősítve immunrendszerünket. A mézzel kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy szinte mindenhez illik. Ros hásánától egészen szukkot végéig a bárcheszt nem sóba, hanem mézbe mártjuk. A bárchesz alakja is szimbolikus. Arra törekszünk, hogy az év első napjain kerek kalácsot fogyasszunk, nem meglepő módon azért, hogy egész, teljes legyen az előttünk álló időszak.

Szokás almát is mézbe mártani, amihez hasonló jelentés kapcsolódik, mint a kerek kalácshoz.

Újév környékén gyakori az asztalon a mézzel megfűszerezett hal és hús. A zöldségekhez ugyanolyan jól megy az édes elemózsia, mint a semlegesebb ízvilággal rendelkezőkhöz. A cimesz az egyik legismertebb zöldséggel és mézzel készült askenáz étel. Leggyakrabban sárgarépát, némi hagymát, olajat és mézet tartalmaz. A modern korban szeretik ezt a hagyományos ételt is megbolondítani a séfek, sokszor szárított vagy aszalt gyümölcsök és más zöldségek (pl. édesburgonya) is a tálba kerülnek. A cimeszhez hasonló étel a mézzel megkent egész sárgarépa, amit sütőben sütve köretként lehet tálalni.

Szombaton és más ünnepekkor szokás halat enni. Ros hásánákor természetesen a megédesített pikkelyesek a népszerűek. Ilyen lehet például a mézzel és fokhagymával bekent lazacfilé.

A főételt, a húst is igen jól lehet mézzel pácolni, legyen szó csirkéről, marháról vagy az egyes közösségekben az időszakban preferált bárányról. Ha már bárány, létezik egy másik szokás is. Újévkor (jom hádin – az ítélet napja) eldől, hogy milyen év vár ránk, „fejek vagy farkak” leszünk-e a következő hónapokban. Előbbi előidézése érdekében az ünnepi asztalon helyet kap a halfej vagy a bárányfej. A bátrabbak esznek is ezekből.

Az újévi ételszimbolika része a gránátalma. A hagyomány szerint azért fogyasztjuk, hogy annyira sok jó cselekedetünk legyen jövőre, mint ahány magja van a gyümölcsnek (egyesek szerint akár 613 is lehet, ahány micva található a Tórában).

A desszert esetében sem maradhat el a méz. Bármely piskótához, süteményhez kiváló összetevő, akár cukor helyett is.

Ez után a leírás után minden kedves olvasónak sáná tová umetuká, jó és édes évet kívánok!

Miklós Dóri

Megérkezett az új amerikai nagykövet

A fajsúlyos amerikai diplomata korábban úgy nyilatkozott, hogy meg kell küzdeni a Magyarország kormányát érő orosz befolyás problémájával.

Az Egyesült Államok Magyarország és a magyar emberek barátja – jelentette ki a budapesti amerikai nagykövetség élére jelölt diplomata.

David Pressman a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren újságíróknak kiemelte, hogy nehéz időket élünk, és nehéz időkben minden eddiginél fontosabb, hogy a barátok összetartsanak, olvasható a *Kibic* cikkében.

Fotó: MTI / Koszticsák Szilárd

„Ugyan nagy lehet a politikai zaj körülöttünk, de ez egy fontos pillanat a régióban és a világon, és ahhoz, hogy ezt jól csináljuk, szükségünk van egymásra” – fogalmazott.

David Pressman, aki fajsúlyos diplomatának számít, korábban a szenátusi meghallgatásán még úgy nyilatkozott, hogy meg kell küzdeni a Magyarország kormányát érő orosz befolyás problémájával, és ennek nyíltan hangot is fog adni. Azt is hangsúlyozta, hogy a magyar kormány szándékos és tudatos döntésének tartja a sajtószabadság, illetve az igazságszolgáltatás függetlenségének korlátozását, a sérülékeny társadalmi csoportok elleni fellépést.

A nyilatkozat nem maradt válasz nélkül. Szijjártó Péter külügyminiszter így reagált szavaira:

„Tisztelettel várjuk a nagykövet urat, mert akárkit küld ide az Egyesült Államok elnöke, mi őt az Egyesült Államok képviselőjének tartjuk. Amikor én nagyköveteket küldök más országokba, én nem azért küldöm őket, hogy helytartók legyenek, hogy belebeszéljenek – hogy ne durvább kifejezést használjak – a célállomásul szolgáló ország belpolitikai viszonyaiba.”

David Pressman zsidó családban nőtt fel. A New York Egyetemen végzett 45 éves jogász számos ponton kötődik a Demokrata Párthoz. Dolgozott Madeleine Albright néhai külügyminiszter mellett emberi jogi tanácsadóként, majd Barack Obama elnöksége alatt. Joe Biden jelölte budapesti nagykövetnek.

Heisler András beszéde az OR-ZSE tanévnyitóján

Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Egyetemi Polgárok! Kedves Vendégeink!

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége mint az egyetem fenntartója nevében tisztelettel köszöntöm Önöket az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem évnyitóján. Európa legrégebbi zsidó felsőoktatási intézménye 1877 óta működik, 2000-től már állami akkreditációval bíró egyetemként. Köszönet az intézmény korábbi vezetőinek, Scheiber Sándornak, Schweitzer Józsefnek, Schöner Alfrédnak és Vajda Károlynak, hogy a holokauszt utáni korszakban biztosították a folyamatosságot és a fejlődést.

Egyetemünk vallási jellege a rabbinikus zsidóság ún. neológ hagyományait követi, ami a hagyománynak és a haladásnak egyidejű vállalásában, a társadalmi és kulturális fejlődés modernitásának elfogadásában ölt testet.

A Mazsihiszt alkotó hitközségek többsége, köztük a legnagyobb, a BZSH is, a neológ irányzatot képviseli, maga a Szövetség közjogilag az állam által „bevett” egyház. Alapszabályunkat 2020-ban módosítottuk, és a Sulchán Áruch rendszerváltáskor megfogalmazott szerepét korrigáltuk. A Sulchán Áruch kizárólagossága helyett taghitközségeink jogot kaptak arra, hogy meghatározzák saját vallási irányzatukat a Tóra, a Misné Tóra, a Sulchán Áruch és a Döntvényirodalom-Kommentárok keretei között. A közgyűlési döntés emblematikus kifejeződése a Változó világra nyitott zsidóság szlogenünknek, ami nem nélkülözi a történelmi előzményeket.

Az egyetemünktől elköszönő rektorunk is megszállottan hitt a neológia jövőjében, és tehetségéhez mérten mindent megtett e jövőért. Az OR-ZSE-t a neológia zászlóshajójaként vizionálta. 2018-tól professzor dr. Vajda Károly volt az első világi személy az OR-ZSE élén.

Az új vezetés hitelességéhez és elkötelezettségéhez sem férhet kétség. Dr. Balázs Gábor és dr. Biró Tamás az OR-ZSE rektorhelyetteseiként a neológ hagyományokat tisztelik. Tudásuk megkérdőjelezhetetlen, s most mindketten bizonyíthatják alkalmasságukat. Kérek mindenkit, tanárokat, professzorokat és diákokat, segítsenek nekik! Külön kell szólnom a Doktori Iskoláról. Működése, az ott folyó tudományos munka az egyetemünkhöz ezer szállal kötődő dr. Gábor György professzor vezetésével fog megújulni. A Doktori Iskola továbbra is az egyetem egyik legfontosabb, nagy önállósággal rendelkező intézménye, az egyetem tudományos arculatának legfőbb hordozója.

Maga a rektori pozíció egyelőre betöltetlen marad, ami más egyetemek életében sem példátlan. A vezetési feladatokat az egyetem két rektorhelyettese, dr. Balázs Gábor általános rektorhelyettes és dr. Biró Tamás tudományos rektorhelyettes látja el, így az egyetem zavartalan működését a fenntartó Mazsihisz biztosítottnak látja. Az SZMSZ-ben meghatározott rektori funkciókat az általános rektorhelyettes tölti be. E funkciókat a volt rektor formálisan, írásban is átadta számára.

Tisztelt Egyetemi Polgárok! Az OR-ZSE mindenképpen új kihívások előtt áll és új fenntartói elvárásokat kell teljesítenie. Tovább kell lépni a nemzetközi kapcsolatok fejlesztésében, szoros funkcionális kapcsolatot kell kialakítani a budapesti zsidó iskolákkal, biztosítani kell a judaisztikatanárok képzését, az akkreditációnak való megfelelést, és a legnemesebb zsidó és intézményi hagyományokat követve meg kell találniuk a válaszokat a 21. század tudományos és oktatási kihívásaira.

Az egyetem mindennapjaiban a judaisztika alapszakon és a kultúratörténet mesterszakon zajló oktatásnak, a Doktori Iskolában folyó kutatómunkának egyaránt a tudomány pillérén kell nyugodnia. Az egyetem vallási élettel összefüggő szakjainál (rabbihelyettes, rabbi, liturgika és kántor szakok) a tudomány, a tanítás és a tanulás tevékenységét össze kell kapcsolni az istentiszteletek közösségépítő szolgálatával. A felekezeti szoc. munkás és a zsidó közösségszervező alapképzési szakoknál pedig fenntartói elvárás a zsidó közösséghez való szorosabb kapcsolódás megteremtése.

A hagyományos zsidó közgondolkodás az emberi életet a tudásban és a jámborságban való folytonos megfelelésben méri. Az OR-ZSE várja falai közé a tudásukat elmélyíteni, embertársaikat szolgálni kívánókat, függetlenül azok vallási hovatartozásától, származásától, szociális viszonyaitól. Az egyetem egész közössége büszke lehet arra, hogy hozzájárul a társadalmi mobilitáshoz és kiveszi részét a társadalmi felelősségvállalásból. A Doktori Iskolán belül folyó tudományos munkával kapcsolatos folyamatos elvárásunk a vallástudomány rendszerváltás utáni akadémiai presztízsének visszaszerzése.

Gazdasági területen az egyetem működésének komplett átvilágítását kezdeményezi a Mazsihisz menedzsmentje, különös tekintettel az állami források késedelmes beérkezésére és a Mazsihisz által nyújtott áthidaló kölcsönök felhasználására.

Minden okunk megvan rá, hogy dr. Balázs Gábor és dr. Biró Tamás rektorhelyetteseknek és dr. Gábor György professzornak, a Doktori Iskola vezetőjének tudására és szakmai kompetenciájára bízzuk egyetemünk vezetését. Mindezen feladatok ellátásához kívánok covidmentes szemesztereket, újra európai békét, sok kitartást, szorgalmat és egészséget. A Mazsihisz erejéhez mérten a továbbiakban is mindent megtesz az egyetem működéséhez szükséges feltételek biztosításáért. Nem lesz könnyű évünk, elég csak a képtelen energetikai helyzetre gondolni, de az új vezetés teljes bizalmunkat élvezi.

IZRAELI SZÍNES

Izrael nem támogatja a palesztin terroristák segélyezését

Izrael visszatart a palesztinok számára beszedett adóbevételekből 610 millió sékelt (mintegy 70 milliárd forint), amennyivel a Palesztin Hatóság (PH) a terroristákat és családjaikat segélyezi – jelentette a Jediót Ahronót című újság hírportálja, a Ynet.

Az izraeli biztonsági kabinet döntött a terroristák segélyére szánt összeg levonásáról. Ezt a lépést a kormány számára egy 2018-ban elfogadott törvény írja elő, amely nem biztosít mérlegelési jogot. A védelmi minisztériumnak át kell adnia a szükséges információkat – vagyis a PH terroristák és családtagjaik részére kifizetett segélyeinek összegét – a biztonsági kabinetnek, és az adóbevételekből évente be kell fagyasztani ezt a pénzt. A teljes összeget 12 részletben, havonta vonják le az izraeli hatóságok.

A kabinet ülésén csak a baloldali liberális Merec párt élén álló Nicán Horovic egészségügyi miniszter tartózkodott a szavazástól, a szociáldemokrata Munkapártot vezető Merav Michaeli közlekedési miniszter viszont igennel voksolt.

Lapid izraeli miniszterelnök

Horovic rámutatott a Palesztin Hatósággal folytatott biztonsági és polgári együttműködés fontosságára, melyet megnehezít a levonás, noha az elmúlt évek befagyasztott pénzeinek nagy részét kölcsön formájában átadták végül a PH-nak.

Michaeli azt javasolta, hogy kezdjenek politikai párbeszédet a palesztinokkal, mert szerinte van hajlandóság a PH-nál abbahagyni a terroristák és családjaik pénzelését, de Naftali Bennett ellenezte ezt a dialógust, mert szerinte nincs miről beszélni: a PH-nak abba kell hagynia a terroristák segélyezését.

A PH alapítványokon keresztül folyósít bevételeiből pénzeket a terrortámadások elkövetéséért izraeli börtönökben lévő palesztinoknak, valamint az izraeliek megtámadása közben megölt palesztinok családjainak. Ezt az alapot a palesztinok *mártíralapnak* nevezik – emlékeztetett a Jerusalem Post honlapja.

A hosszabb börtönbüntetéssel sújtott palesztinok magasabb havi segélyben részesülnek, így minél súlyosabb bűncselekményt követtek el izraeliek ellen, annál több pénzt fizet nekik a PH.

Az 1993-as oslói megállapodások alapján Izrael szedi be az áfát és a vámokat a Palesztin Hatóság területére irányuló import után, amely izraeli ellenőrzőpontokon megy keresztül. Ez jelenti a PH legnagyobb bevételi forrását, de Izrael emellett jövedelemadót és egészségbiztosítási járulékokat is beszed számukra az izraelieknek dolgozó palesztinok után. *(Shiri Zsuzsa, MTI)*

200 kiló műanyagból készült strandlabda Tel-Avivban

Egyre több olyan városról lehet hallani, amelyik megpróbál megoldást találni a hihetetlen mennyiségű felgyülemlett hulladékra. A portugáliai Sintra például eldobható maszkokból tervez köztéri bútorokat létrehozni, Walesben pedig pelenkákból készült útról lehetett hallani.

Tal Tenne Czaczkes izraeli művésznő tengerparti strandokon összegyűjtött műanyaghulladékból készített hatalmas strandlabdája

Forrás: MTI / EPA / Abir Szultan

Most Tel-Avivról érkeztek hírek, ahol Tal Tenne Czaczkes izraeli művésznő tengerparti strandokon összegyűjtött műanyaghulladékból készített hatalmas strandlabdát a Gordon parton.

Az alkotás kihelyezését a város vezetése kezdeményezte azzal a céllal, hogy tudatosítsák az emberekben a környezet védelmének fontosságát.

Az önkéntesek által a strandokon gyűjtött műanyagból összeállított 200 kilogrammos labda láttán nehéz közömbösnek maradni. A látogatók mosolygós szelfiket készítenek mellette, de közben a műanyaghulladék okozta környezetvédelmi katasztrófával is szembesülnek.

Tel-Aviv polgármesterének Twitter-posztja szerint 20 millió tonna hulladék kerül a vizekbe minden évben, és 34 ezer darab műanyag palack jut a Földközi-tengerbe minden percben. Az összes műanyag 10 százaléka végzi a tengerekben.

Travelo.hu

Ősi mikvét találtak a Siratófal közelében

Megkezdődtek a Siratófalnál létesítendő lift előkészítő munkálatai. Az építkezést megelőző kötelező ásatás máris érdekes leletet hozott: egy ősi mikvét tártak fel, írja a Jewish Press nyomán a *zsido.com*. Ahogy az már számtalan esetben bebizonyosodott, Izraelben sehol egy kapavágást sem lehet tenni anélkül, hogy ősi zsidó emlékre, településre vagy használati tárgyra ne bukkannánk. Tízszeresen igaz ez Jeruzsálemben, ahol a város minden négyzetcentimétere ősi titkokat rejt.

A felvonó célja az, hogy megkönnyítse a Siratófal megközelítését az Óváros felső részéből. Az építkezés előtt végzett feltárás a Siratófal előtti téren folyik. A régészek lépcsőket és egy boltíves folyosót találtak ott, ahova a felvonó alapzatát tervezték. A lépcsők kóser mikvéhez, vagyis rituális fürdőhöz vezettek, melyet a második Szentély időszakában használtak. A Szentélybe való felmenetel előtt meg kellett merülni a mikvében, hogy rituálisan tisztán lépjenek a szent helyre. A Szentély időszakából számos hasonló építmény ismert.

A most megtalált mikvét a felvonóval utazó látogatók helyrehozott állapotban tekinthetik majd meg. A helyszínen dolgozó régészek beszámoltak arról is, hogy egy korábbi, az első Szentély korából származó rituális fürdőt is találtak, melyet a látogatók szintén megtekinthetnek majd.

Reform-zsinagógát rongáltak meg Natanján

A natanjai reformgyülekezet vezetői feljelentést tettek a rendőrségen, miután felfedezték, hogy zsinagógájukat megrongálták, imakendőket, kipákat és imakönyveket dobtak a földre, és kitépték az ablakot a fürdőszobában, jelentette a Háárec hírportál nyomán az *ujkelet.live*.

Legutóbb három éve rongálták meg a zsinagógát.

A gyanú szerint a betörés valamikor tisá böáv környékén történt, ami idén szombat este kezdődött. A zsinagóga aznap nem volt használatban.

A kárt akkor fedezték fel, amikor a gyülekezet egyik tagja hétfőn este bement a zsinagógába, hogy felkészüljön egy rendezvényre. *Hatalmas rendetlenséget talált* – mondta Lior Ben-Cur, a Natan Ja, Izrael egyik legrégebbi reformgyülekezete tanácsának tagja.

Néhány nappal korábban betörési kísérletet jelentettek a tengerparti város konzervatív gyülekezeténél. Miután az elkövető nem tudott bejutni a Bét Jiszráél zsinagóga ajtaján, betörte az épület egyik ablakát. Egyéb kár nem keletkezett.

Nem világos, hogy a két bűncselekmény között van-e összefüggés.

Aggasztó azonban, hogy ez egy tendencia része – mondta Jáir Lootsteen, az izraeli reformmozgalom elnöke. *Az izraeli progresszív mozgalmak elleni uszítás közepette azt kell mondanom, hogy nem vagyok meglepve, amikor ilyen dolgok történnek.*

A betörést a zsinagógában lévő térfigyelő kamerák rögzítették, mondta Ben-Cur. A felvételeket átadták a rendőrségnek, hogy ezzel is segítsenek nekik elkapni az elkövetőt.

Nem ez lenne az első eset, hogy egy reformzsinagógát támadás ér az országban. Az elmúlt nyolc évben kétszer is megrongálták a ránánái reformgyülekezetét. A falakra festékszóróval felfestett graffiti mindkét esetben egyértelmű bizonyítékot szolgáltatott arra, hogy a bűncselekmény vallási indíttatású volt. A legutóbbi alkalommal halálos fenyegetést tartalmazott a reformmozgalom izraeli és egyesült államokbeli vezetőire, és az elkövető – egy ultraortodox zsidó, akit végül vád alá helyeztek – megfogadta, hogy felgyújtja a zsinagógát.

Egy bevetésben elpusztult Zili, a terroristák ellen harcoló kutya

Egy terroristák elfogását célzó nabluszi harci művelet során találat érte Zilit, az izraeli hadsereg terroristák felkutatására és elfogására kiképzett kutyáját. Az állat az elmúlt nyolc évben számos, terroristák ellen irányuló harcban vett részt, s akárcsak az Izrael biztonságáért harcoló hős katonáknak, neki is sokat köszönhet az ország, így a *négylábú harcos* haláláról az izraeli sajtóban is méltató cikkek sora jelent meg.

A 9 és fél évesen elpusztult állatot az Izraeli Védelmi Erők egyedülálló kutyatenyésztési projektjében tenyésztették és képezték ki. Zilinek köszönhetően sikerült elfogni többek között azt a terroristát is, aki 2019-ben meggyilkolta Ori Ansbachert.

Az izraeli sajtóban *négylábú harcosként* méltatott kutya másfél évesen állt szolgálatba, és az elmúlt nyolc évben számos hadműveletben vett részt, nagyban segítve a terroristák felkutatását, ártalmatlanítását és elfogását.

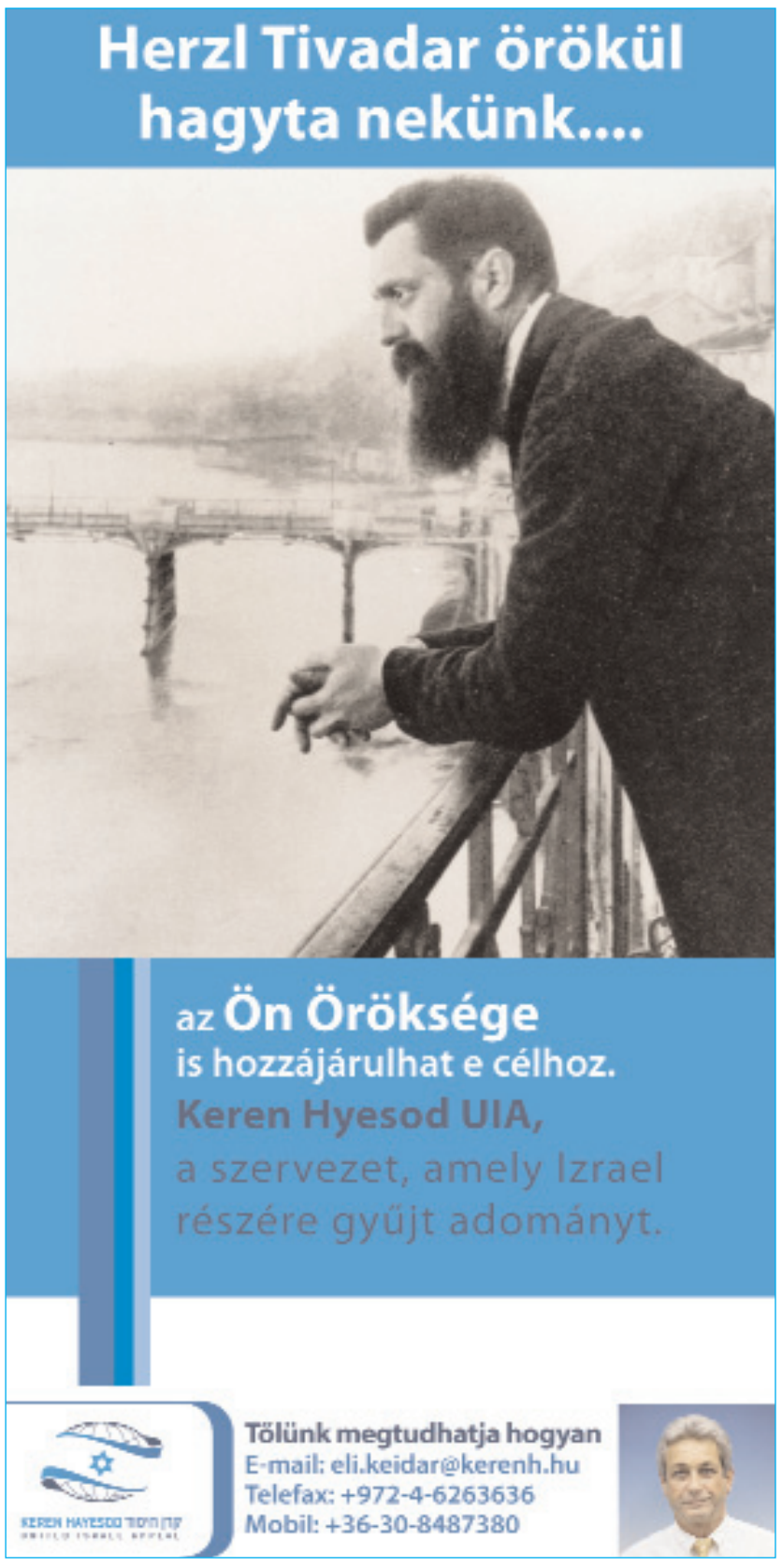

Kántorkoncert Újpesten

Végre! Ismét!

A több száz főnyi vendéget a körzet rabbija, Szerdócz Ervin narrátorként fogadta. Elmondta, hogy az előadókat tizenkettedik éve zenekar kíséri. Most a MÁV szimfonikusai, őket itt első ízben Farkas Róbert vezényli. Hozzátette: a kántorkoncert célja az, hogy világosságot árasszon, terjessze a hagyományos zsidó liturgiai és jiddis népi dallamokat.

Minden továbbit megelőzve, Fekete László főkántor gyászimája hangzott fel egy hirtelen eltávozott zenekari tag emlékére.

Majd a körzet vallási vezetőjétől megtudtuk, hogy a rendezvény szervezője most is Székelyhidi Hajnal operaénekes, a Liturgia Tanszék vezetője, a rabbi egykori tanára, aki kivételes előadói stílusával szerepelni is fog.

Hangsúlyozta, hogy az esemény nem jöhetett volna létre az Újpesti Polgármesteri Hivatal mint kiemelt támogató hathatós anyagi hozzájárulása, valamint a Mazsök, a BZSH és az ORZSE támogatása nélkül. A koncertet jelenlétével megtisztelte mások mellett Frölich Róbert országos főrabbi és Pasztternák Tamás, a Mazsihisz pénzügyi vezetője is.

Bedő Kata alpolgármester beszédéből idéznék.

A hagyományos újpesti kántorkoncert immár tradícióvá vált, ez a rendezvény is színesíti a nyár végi újpesti városnapok programjait, természetes módon beágyazódik és hozzátartozik Újpest kulturális eseményeihez.

A kántorság összetett feladat, nem elég a szép hang, tisztában kell lenni a zsidó liturgiával is.

Hitelesen reprezentálják a zsidó vallási életet, és a gyülekezeti teendőik mellett énekművészek is. Mára már színházakban, operaházakban, zsinagógákban sokszor, ma is, elkápráztat mindnyájunkat. A magunk öncélú örömén túl abban a reményben kívánok jó szórakozást, hogy ez a rendezvény is szolgálja a kántorművészethez tartozó zenei kultúra egyre szélesebb körű megismerését és megszeretését.

Szerdócz Ervin házigazdaként bemutatta az est szereplőit, a kántorokat és az ORZSE kántorjelöltjeit, majd a rendezvény mottójaként egy zsoltárból idézett: *Milyen jó és kellemes a testvérek együttléte egyetértésben.*

A koncert bevezető darabjaként Verdi Nabucco című operájának nyitánya hangzott el, majd Fekete László főkántor adott elő Taube – Buch Magor hangszerelésében egy szombati imarészletet, a Tikánto sáboszt.

Ezt megelőzően és a későbbiek során is a körzet vallási vezetője beszélt a számok keletkezéséről, mondanivalójáról.

Budai Miklós szintén egy ünnepi imarészletet, a Stern–Bucz által megzenésített Kádsánut énekelte, Rapaport–Bucz ros hásánát megelőző könyörgését, a Hábét misomájimot pedig Zucker Immánueltől hallhattuk.

A Hállél zsoltárcsokorból, a 115.-ből következett egy részlet (Carlebach–Bucz: Jövoréh esz bész Jiszroél), amelynek szövege egyebek mellett a gondviselésről szól, arról, hogy a zsidó nép meghajlik a sors, a Teremtő akarata előtt. Interpretálták a kántorhallgatók: Dési Tamás, Fekete Dániel és Rónai Gábor, valamint egy már végzett kántor, Heindl Péter.

A berdicsevi Lévi Jiczhák rabbi ismert dala, a Dudele (Hiszen ha nekünk nem lennének bűneink, ugyan mit kezdenél a megbocsátásoddal?) Raáb Gábortól hangzott el.

A szünetet követően a koncert Solti Árpád két szerzeményével folytatódott. Az első, az Ojfn pripecsik (a hagyomány nem csak a szülőre bízza gyermekei nevelését...) Zucker Immánuel előadásában. A második, a Zál sajn (a lublini rabbi mondta egyszer: „Csodálatos. Emberek jönnek hozzám, akiket bánat szorongat, és amikor elmennek, derűsek, noha én magam...) szintén Zucker Immánuel és a kántorhallgatók előadásában.

Buch Magor hangszerelésében, Budai Miklós interpretálásában felhangzott a Brief zum Reben levélszöveg a lubavicsi chászidok kultuszáról, Liad városából, Mogilev járásból.

A koncert rendezője, Székelyhidi Hajnal Kányádi Sándor fordításában egy jiddis dalt (Mit akar az eső nékem), Tóth Árpád fordításában pedig Shelley versét (Ajkam szavából prófétás varázs/Kürtöljön az alvóknak! Óh, te Szél,/ Késhet a Tavasz, ha már itt a Tél?) adta elő.

Ismét kántorhallgatók következtek Meisels–Bucz Csiribiri című számával.

Ismert és csodálatos dal, Zyilberberg–Bucz jiddise máméja (milyen jó annak, akinek él a drága ősz hajú édesanyja...) hangzott fel Raáb Gábor interpretálásában.

Ellstein–Buch: Jidl mit'n Fidl száma Fekete László főrabbi előadásában komoly témát érintett: Az élet olyan nehéz, mint egy tóratekercs. Ha már egyszer a kezedben tartod, nem is olyan nehéz – mondta Dovid Mose rabbi.

Kántorok, kántorjelöltek és a közönség együtt énekelte Nachman–Bucz Kol Ho'ojlom Kulámját. Talán soha nem volt aktuálisabb gondolat: Tudd meg, ez a világ egy keskeny híd és... legfontosabb dolog, hogy nem kell félni...

A finálé Fekete Gyula hangszerelésében az Osze sálom, a béke himnusza volt közös előadásban.

Majd újra, visszatapsolás, a közönség nem engedte el az előadókat.

A házigazda köszönetet mondott a hallgatóságnak szíves, kitüntető érdeklődéséért; a fellépőknek, az énekeseknek, a MÁV Szimfonikusoknak, a karnagynak, a koncertet rendező, a háttérmunkát magára vállaló Székelyhidi Hajnalnak és mindazoknak, akik segítettek, ötleteltek, bátorítottak, jelenlétükkel biztonságossá tették az eseményt. *Ha az önkormányzat és szponzoraink anyagi segítségükkel lehetővé teszik, ha minden rendben lesz, ha önök megtisztelnek érdeklődésükkel, akkor Be Sana Haba Birusáláim, de ha mégsem, akkor feltétlenül jövőre önökkel ugyanitt* – búcsúzott el Szerdócz Ervin rabbi.

A cikk írója hálásan köszöni a meghívást, a megbízást és a felejthetetlen élményt.

gáljuli

Ó, mondd, mi a neved?

A vezetéknév viszonylag újkeletű jelenségnek számít, az askenáz zsidók körében egészen a 18. századig bevett szokás volt, hogy a gyermekeknek csak utónevet adományoztak. Ehhez bizonyos esetekben hozzátették az anyja vagy az apja nevét (a könnyebb beazonosíthatóság érdekében). Az anya vagy apa nevének a gyermek neve mellett mondása a mai napig számos vallási alkalommal megtörténik.

Ezzel szemben a spanyol (szefárd) zsidók a középkor óta használják a családneveket, leginkább a spanyol inkvizíció óta. Sokan a virágok után kapták nevüket. Az iszlám világban a zsidó nevek gyakran származási helyeket jelölnek, mint az Al-Fassi (a marokkói Fezből), az Isfahani (a perzsa Iszfahánból) és a Yerushalmi (Jeruzsálemből).

A szefárd és az askenázi nevek sokszor eltérően hangzanak, mégis ugyanazt jelentik. A Montefiore például jelentésében megegyezik a Bloomberggel, a virágok hegyével olaszul, illetve németül. Egyes vezetéknevek askenázok és szefárdok is lehetnek. Ezek gyakran valamelyik törzshöz, a kohanitákhoz, levitákhoz vagy izraelitákhoz való tartozást jelölik.

1787-ben Ausztria vezetése arra kényszerítette zsidó lakosait, hogy vegyenek fel német hangzású családneveket. Sok zsidó nem kevés pénzt adott ki a virágokból és drágakövekből származó vonzó példákért (mint az Edelstein – drágakő, Bernstein – borostyán és Rosenthal – rózsák völgye). A kevésbé szerencsések hétköznapibb nevet kaptak (Klein – kicsi, Schwartz – fekete); vagy akár nemkívánatos neveket, mint például Taschengregger (zsebtolvaj) vagy Ochsenschwantz (ökörfark).

A 20. századi Nagy-Britanniában és kisebb mértékben Dél-Afrikában, az USA-ban, Kanadában és Ausztráliában a zsidó hangzású neveket gyakran angolosították. Ez azonban nem feltétlenül azért történt, mert asszimilálódni akartak. Időnként része volt a nevek angolosítására irányuló szélesebb tendenciának, például az első világháború idején a Németország iránti ellenszenv még a brit királyi család nevét is megváltoztatta Szász-Coburg-Gotháról Windsorra. Nagy-Britanniában királyi parancsra történt az angolosított nevek felvétele (ezért például Lajos battenbergi herceg felvette a Mountbatten családnevet, amely a Battenberg angol nyelvű változata). A második világháború idején a zsidó katonák angol hangzású neveket választottak, hogy elkerüljék a biztos halált, ha a nácik elfogják őket, pl. a Cohent Cahillre cserélték.

Izraelben gyakran érezték úgy az új bevándorlók, hogy a német, az arab és a spanyol családnevek „gettószagúak", ezért az autentikus héber neveket választották ezek helyett. Maga Eliezer Ben Jehuda Perelman néven született. Az új nevek gyakran úgy hangzottak, mint a régiek. David Ben Gurion korábban Gruen, Levi Eskol Skolnik, Simon Peresz pedig Perski volt. Mások olyan neveket választottak, amelyek ugyanazt jelentik: például a Novik ('új') Hadas lett.

A zsidó vezetékneveket különböző csoportokra oszthatjuk (időnként egy név több kategóriához is tartozhat):

Patronima (egy férfi ős személynevéből származik): Nézzük meg példaként az Ábrahám nevet. Az utónévből számos módon képeztek vezetéknevet, pl. Abrahams, Abrams, Abramov, Abramoff, Abramsky, Abramovitch, Abramesku, Abrahms/zon, Abrampur, Abramzada, Barhumi, Barami, Ben Avraham, Avrahami. Alternatív megoldásként a patroním alapulhat rövidített becenéven, pl. Jacob – Jankel vagy Koppel.

Matronima: Női ős személyneve plusz utótag. Pl. Soros – Sorotskin

Származás (papi, lévita): A származásnevek között az elsődlegesek azok, amelyek a hagyományos izraelita papsághoz, a kohanitákhoz kapcsolódnak, akik Árontól, az első főpaptól, Mózes bátyjától származnak. Míg rituális funkcióik megszűntek a második templom lerombolásával i. sz. 70-ben, sok papi család megőrizte származási kötelékét, és a zsinagógában olyan szertartási funkciókat kaptak, mint a tórához való első felhívás, vagy az elsőszülött – pidjon habén – kiváltása. A legújabb DNS-vizsgálatok azt mutatják, hogy több mint 3000 éve nyomon követhető a férfi leszármazási vonal.

Földrajzi név vagy helynév (város, régió vagy ország): A zsidó vezetéknevek nagy százaléka tartozik ebbe a csoportba. Népünk vándorlását tükrözik. A nevek lehetnek például települések (Galinsky – Kalin; Kanevsky – Kanev), ahonnan a család származott, mielőtt városi központokba vándorolt volna, ahol felvették családnevüket. A nevek a zsidó világban a városokból (Yerushalmi, Hamburger, Braunschweiger, Toledano, Sanani, Sharabi, Yazdi) és tartományokból (Walach, Bloch) származó migrációs mintákat tükrözhetnek (egyesek az üldöztetések, kiutasítások miatt). Országok nevei is szerepelhetnek vezetéknevekben.

Foglalkozás (a szakmához kapcsolódó alapanyagok, késztermékek vagy eszközök is): Számos vezetéknév a viselője foglalkozására utal. Nemcsak a szakmát jegyzik fel, hanem az iparos által felhasznált anyagokat és esetleg az alkalmazott eszközöket, valamint a késztermék forgalmazását is. Például a textilgyártás és -kereskedelem gyakori volt, sok vezetéknévvel: Chayat, Schneider, Portnoy, Kravitz, a szakma eszközei: Nudel, Needleman, Fudem (cérna), Fingerhut (gyűszű), Scherman (vágó).

Mesterséges név, amely gyakran két gyökből áll: Ezek a vezetéknevek alapvetően askenázi jelenségek, amelyeket a helyi hatóságok és magánszemélyek mesterségesen hoztak létre családnevek megadása céljából. A kifejezések a következő csoportokba oszthatók: színek: roit, roth (piros), grin, gruen (zöld), weiss (fehér), schwartz (fekete), gelb, gel (sárga), blau, blaub (kék); természet: bach (patak), berg (hegy), stein (kő), stern (csillag), thal, tal (völgy, völgy), wasser (víz); fémek és drágakövek: arany (arany), zilber (ezüst), kupfer, cooper (réz), eisen (vas), diamante (gyémánt), rubin (rubin), perl (gyöngy); növények: boim, baum (fa), wald (erdő), blatt (levél), blum, bloom, blit (virág), roiz, ros, roz (rózsa); anyagok: holtz (fa), gluz, üveg (üveg), wein (bor); testi tulajdonságok: shein, shen (szép), lang (magas, hosszú), grois, gross (nagy, nagyszerű); klein (rövid) + mann (férfi).

Zsidó érték vagy vallási fogalom: Ez egy viszonylag kis csoport, olyan értékfogalmakat tükröznek, amelyeket a zsidók nagyra tartanak. Például: Rahamim, Nissim, Teshuvah, Nehamah, Sion.

Zsidó kommunális funkcionáriusok: Ez a kategória bemutatja a zsidó közösségi vezetést és funkcionáriusokat, akiket a családnevek gazdag gyűjteménye képvisel. Legjellemzőbb példa a rabbi – Rabin, Rabinowitz, Rabiner, Rabi, Hacham, Lamdan.

Fizikai jellemzők: hajszín vagy arcszín (Negrin, Amarillo és lásd fent a mesterséges színneveket); magasság: Lang, Gross, Tawil, Klein, Kurtz, Katan, Malik; szépség: Jaffe, Naeh, Hassan, Jamili, Shein, Ermosa; test- vagy arcvonások vagy hiányosságok: Atrash (süket), Blinder, Krumbein.

Természet (növények és állatok): Az állati vezetéknevek nagyon gyakran a népi patronimákból származnak, azaz olyan utónevek, amelyek bibliai alakokhoz kapcsolódnak.

Idő (nap, hónap, évszak vagy zsidó szent nap): Van néhány név, amely különböző időszakokhoz kapcsolódik, például a hét napjai (Sontag, Montag, Mitttwoch, Freitag és Ben Sheshet, Ben Shabbat); héber hónapnevek (Kislev, Nisan, Sivan, Tammuz); évszakok: tavasz, nyár, ősz (Herbst), tél vagy zsidó ünnep (Yomtov, Bondi).

Néhány gyakori zsidó vezetéknév

Geller: jiddisül azt jelenti: sárga. Gyakori volt, hogy olyanoknak adták a nevet, akik világos vagy vöröses színű hajjal rendelkeztek.

Gold: arany. Sokan nemesfémek után vették fel vezetéknevüket.

Goldberg: az arany város létező település volt nagy zsidó közösséggel Németországban és Lengyelországban.

Greenberg: az egykor virágzó zsidó közösségekre utal a lengyelországi és németországi Grunberg városából.

Horowitz: Horovice cseh városra utal, ahol jelentős zsidó közösség élt egykor.

Kaplan: a kohén német alakja.

Katz: betűszó – kohen cedek, azaz igaz kohén.

Kravitz: a szláv szabó szóból ered.

Mizrahi: keleti, a közel-keleti családokra utal.

Rabinowitz: szláv név, jelentése a rabbi fia.

Soros: a héber Sárá névből származik, jelentése hercegnő.

Stern: jelentése csillag, az osztrák zsidók körében volt igen népszerű.

Felhasznált forrás:

https://aish.com/the-meaning-of-some-common-jewish-last-names/

https://www.anumuseum.org.il/databases/family-names/jewish-family-names-introduction/

https://bje.org.au/knowledge-centre/jewish-family/jewish-family-names/

Miklós Dóri

Gruna	גרונא
	ד
Doba	דאָבא
Dabrush	דאָברוש
Dabrusha	דאברושא
Deborah	דבורה
Deborah	דוואָסא (דבורה המכונה דוואָסא)
Deborah	דוואָשא (דבורה המכונה דוואָשא)
Dinah	דינה
Dreiza	דרייזא
Dreizl	דרעויל
	ה
Hoda	האָדא
Hodl	האָדל
Hagar	הגר
Hodes	האָדס

Bithiah	באַסיע, ראה בתיה
Bithiah	באַשע, ראה בתיה
Buna	בונא
Bunia	בוניא
Beila	בילא
Beilka	בליקא
Bluma	בלומא
Blimela	בלימלא
Broyna	ברוינא
Breina	ברייגא
Breindl	בריינדל
Berochah	ברכה
Bath-Sheba	בשא (בת שבע המכונה בשא)
Bithiah	בתיא
Bath-Sheba	בת שבע
	ג
Golda	גאָלדא

Németország bocsánatot kér a müncheni olimpián történt terrortámadásért

Németország bocsánatot kér azért, hogy megtörténhetett az 1972-es müncheni olimpián az izraeli csapat ellen elkövetett terrortámadás – jelentette ki Frank-Walter Steinmeier államfő a 11 izraeli állampolgár halálát okozó támadás ötvenedik évfordulójára rendezett emlékünnepségen.

A szövetségi elnök a túszdráma utolsó helyszínén, a München melletti Fürstenfeldbruck légi támaszponton tartott megemlékezésen kiemelte, hogy a Fekete Szeptember palesztin terrorszervezet támadása háromszoros kudarc Németországnak.

Az első, hogy nem volt megfelelő az olimpia biztonsági koncepciója, a második, hogy megtörténhetett a támadás, a harmadik pedig, hogy az ügy kezelését német részről a feldolgozás helyett a hallgatás, az elfojtás és a felejtés jellemezte – mondta.

Kifejtette: Izrael a Németország iránti bizalmát is kifejezte azzal, hogy alig néhány évtizeddel a náci diktatúra után részt vett a német földön rendezett nyári olimpián, nemzeti csapatának tagjai között holokauszttúlélőkkel, de a házigazdák nem voltak méltók erre a bizalomra, mert a kudarcos felkészülés miatt nem tudták megakadályozni a merényletet.

Hozzátette: Németország békés, barátságos demokráciaként akarta megmutatni magát a nemzetközi közösség előtt a müncheni olimpián, amelyet azonban a terroristák a zsidógyűlölet és az erőszak nemzetközi színterévé tettek.

A szembenézés, a feldolgozás elmaradása miatt öt évtizedig tartott, mire sikerült megállapodni az áldozatok jóvátételt követelő hozzátartozóival – utalt az államfő az évforduló előtti napokban véglegesített megegyezésre, miszerint Németország 28 millió eurót fizet az izraeli áldozatok rokonainak.

Így is sok még a nyitott kérdés, egyebek között nem tudni, hogy az elfogott palesztin terroristák pontosan milyen kapcsolatban álltak németországi szélsőségesekkel, és miért toloncolták ki őket a hatóságok feltűnően gyorsan – tette hozzá Frank-Walter Steinmeier.

Bejelentette, hogy az ügy feltárására történészekből álló német–izraeli munkacsoportot alakítottak.

Aláhúzta, hogy a terroristák nem Németországból származtak, és a felelősség a palesztin elkövetőket és líbiai segítőiket terheli. Megjegyezte: keserű tapasztalat, hogy palesztin és líbiai részről egyetlen politikai tisztségviselő sem fejezte ki sajnálatát a történtek miatt, vagy együttérzését az áldozatok hozzátartozóival.

Mindez nem menti fel Németországot, hiszen házigazdaként gondoskodnia kellett volna az olimpiai játékok biztonságáról – mondta Frank-Walter Steinmeier.

A tanulságok között kiemelte, hogy a szabadság és a biztonság között nem ellentét feszül, hanem kölcsönös függőségi kötelék, ezért a demokráciának képesnek kell lennie az önvédelemre. A szabadságra épülő társadalom ugyan nem tud teljes védelmet biztosítani a terrortámadásokkal szemben, de törekedni kell erre, ébernek kell lennünk a demokrácia belső és külső ellenségeivel szemben, mert olyan korban élünk, amelyben a liberális demokráciát egyre inkább támadják belülről és kívülről egyaránt – fejtette ki Frank-Walter Steinmeier.

Markus Söder bajor miniszterelnök is bocsánatot kért az áldozatok hozzátartozóitól. Mint mondta, Bajorország tartomány nevében bocsánatot kér a hibákért és mulasztásokért, és azért is, hogy évtizedekig elhúzódott a nyílt párbeszéd megindítása és az áldozatok hozzátartozóinak méltó kárpótlása.

Jichák Hercog izraeli államfő – aki háromnapos hivatalos látogatásra érkezett Németországba – bátornak és történelmi jelentőségűnek nevezte Frank-Walter Steinmeier beszédét, és egész Németországnak köszönetet mondott a terrortámadás ügyének feldolgozása iránti elkötelezettségéért. Mint mondta, Izrael számára a merénylet nemzeti katasztrófa, amelyet öt évtized alatt sem hevert ki, ezért is kiemelten fontos a tényfeltárás, különösen a közös történészcsoport munkája.

A palesztin terroristák 1972. szeptember 5-én a müncheni olimpiai parkban megtámadták az izraeli csapat szállását, két sportolót lelőttek, kilencet túszul ejtettek, és elbarikádozták magukat. Izraelben fogva tartott palesztin terroristák és Németországban fogva tartott német szélsőbaloldali terroristák szabadon bocsátását követelték. A terrorelhárításban tapasztalatlan német hatóságok túszmentő akciója nem sikerült, a rosszul kivitelezett művelet végére meghalt valamennyi sportoló, öt terrorista és egy német rendőr. A túszdráma után – a modern olimpiák történetében első alkalommal – a játékokat egy napra felfüggesztették. *(MTI)*

NAPTÁR

Szeptember 23., péntek	Elul 27.	Gyertyagyújtás: 6.22
Szeptember 24., szombat	Elul 28.	Szombat kimenetele: 7.24
Szeptember 25., vasárnap	Elul 29.	Erev rajs hásonó Ünnep bejövetele: 6.18
Szeptember 26-27., hétfő-kedd	Tisri 1-2.	Rajs hásonó 1-2.
Szeptember 28., szerda	Tisri 3.	Gedáljá böjtje
Szeptember 30., péntek	Tisri 5.	Gyertyagyújtás: 6.08
Október 1., szombat	Tisri 6.	Szombat kimenetele: 7.10

Az égi büntetőítélet kétsége

Rábbá az éhség éveiben megnyitotta éléstárát, és így szólt: Akik Tórával, Misnával, Gemárával, háláchával, aggádával, foglalkoznak, jöjjenek és egyenek! De az egyszerű, tanulatlan ember ne jöjjön.

Rabbi Jonáthán ben Ámrám erre előlépett, és mondta: Mester, adj ennem!

Az kérdezte: Olvastad az Írást? – Nem. Tanultad a Misnát? – Nem! Ha így van, akkor mire fel adjak neked enni?

Adj nekem legalább úgy, mint a kutyának vagy a hollónak!

Amikor eltávozott, Rábbá leült, és elkezdett bánkódni, mondván: Jaj nekem, mert nem adtam kenyeremből annak a tanulatlan embernek.

Erre így szólt hozzá Simon rabbi: Nemde Rabbi Jonáthán ben Ámrám volt nálad előbb, aki a Tóra ismeretének tisztességét akarja élvezni? Megvizsgálták az ügyet, és úgy is találták, hogy valóban a tanult rabbi volt, aki enni kért. Erre így szólt: Mindenki bejöhet és egyen! Majd hozzátette: A büntetőítélet a tanulatlan miatt jön a világra!

Egyszer a római császár adót vetet ki Tibériás városára. A lakosok Rábbához futottak, és kérték: a rabbik is járuljanak hozzá. Rábbá így felelt: Nem! – Akkor mi elmenekülünk a városból! – Meneküljetek! Mikor aztán a fele elmenekült, az adó költségét a városban maradottakra vetették ki. Ekkor ezek is mentek Rábbá elé, és kérték, hogy a rabbik is járuljanak a költségekhez. Ő azonban ismét így felelt: Nem! – Akkor mi elmenekülünk! – Meneküljetek! Ekkor a második fele is elmenekült, és csak a vízhordó maradt a városban. Mikor erre akarták kivetni az egész költséget, ez is elmenekült.

Ekkor a római császár elengedte az adót!

Erre így szóltak a rabbik Rábbához: Most látod, hogy a büntetőítélet elengedése a tanulatlan ember miatt jön a világra. (Talmud Bává Bátrá 8.a alapján)

Történt egyszer, hogy az engesztelés napjának előestéjén az ima előtt a rabbi várt egy kicsit, és körülnézett a teremben. Ekkor észrevett egy síró embert a sarokban. Odament hozzá, és megkérdezte, miért sír. Hogyne sírnék? Mindenem megvolt, és most nyomorgás a részem. Rabbi, a faluban, ahol éltem, egyetlen éhező sem távozott úgy, hogy jól ne lakott volna. Feleségem az utcáról hívta be a vándorokat, és ellátta őket mindennel. Ekkor jött Ő – és az égre mutatott –, és elvette feleségemet. De ez sem volt elég! Elégett a házam. Három árva maradt, sem feleségem, sem házam. Volt egy régi imakönyvem. Benne minden ima és ének. Az is elégett! Mondd meg, rabbi, megbocsáthatok Neki? A rabbi ment és keresett egy ugyanolyan imakönyvet, amiről az ember beszélt. Odaadta az embernek, és megkérdezte: Most már megbocsátasz Neki? Az ember a rabbira nézett, és azt mondta: Igen!

Ekkor a rabbi elkezdte az engesztelés napi esti imát: „Kol nidré... Minden fogadalom...”

Szerdócz J. Ervin főrabbi

A zalaszentgróti zsidó temetőben

A környező, szelíd
zalai dombok,
s egy fenyő-óriás
dajkálja a békés halált
haltak ó- és új sírjait,

A sírkert közepén
egy kő-tórával
ékes emlékmű
őrzi az idő előtt
lángokba taszítottak
megszentelt neveit.

Mégsem
csüggesztő
kegyhely ez,
hiszen a sok sírba tételt látott,
sok kaddist hallott
hatalmas fenyő
nem csak a városka
itthon eltávozott
mózeshitű lakóira emlékezik:

a távolban megölteknek
is szüntelen dúdolja
illatos altatóját,
nem-fogyó dalait.

Petőczi Éva

ÚJ ÉLET
a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre: 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.
Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák: Prime Rate Kft.
ISSSN 0133-1353

APRÓ-HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Közös képviselet, társasházkezelés! Tapasztalat, referenciák! Társasházak takarítását és kisebb kerti munkákat vállalunk! Dr. Bíró Anna, 06-70-505-9394, Lőrincz Péter, 06-70-383-5004.

Régiségek-hagyaték, örökség felvásárlása készpénzért. 06-20-932-6495, www.antikbudapest.hu, e-mail: antik@antikbudapest.hu

Nerc, róka és mindenfajta szőrmebundát vásárolok, valamint teljes ruhanemű-hagyatékot, kiegészítőket, ékszereket, könyveket, dísztárgyakat, régiségeket. 06-20-229-0986.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

ÜNNEPEINK ÉS A TEMETŐ NYITVATARTÁSA A 2022. (5782–5783) ESZTENDŐBEN

Szeptember 18.	**ELUL 22.**	**(vasárnap) SZLIHOT ELSŐ NAP, TEMETŐI MÁRTÍRMEGEMLÉKEZÉS**		
Szeptember 25.	ELUL 29.	(vasárnap)	EREV ROS HÁSÁNÁ	TEMETŐ DÉLIG
Szeptember 26–27.	TISRI 1–2.	(hétfő, kedd)	ROS HÁSÁNÁ 1–2. nap	**TEMETŐ ZÁRVA**
Október 4.	TISRI 9.	(kedd)	EREV JOM KIPPUR **KOL NIDRÉ**	TEMETŐ DÉLIG
Október 5.	TISRI 10.	(szerda)	JOM KIPPUR **MÁZKIR**	**TEMETŐ ZÁRVA**
Október 9.	TISRI 14.	(vasárnap)	EREV SZUKKOT	TEMETŐ DÉLIG
Október 10–11.	TISRI 15–16.	(hétfő, kedd)	SZUKKOT 1–2. nap	**TEMETŐ ZÁRVA**
Október 12., 13., 14.	TISRI 17., 18., 19.	(szerda, csüt., péntek)	SZUKKOT félünnep	TEMETŐ DÉLIG
Október 16.	TISRI 21.	(vasárnap)	HOSÁNÁRÁBÁ, EREV JOM TOV	TEMETŐ DÉLIG
Október 17.	TISRI 22.	(hétfő)	SEMINI ÁCERET **MÁZKIR**	**TEMETŐ ZÁRVA**
Október 18.	TISRI 23.	(kedd)	SZIMHÁT TÓRA	**TEMETŐ ZÁRVA**

Spánn Gábor 84 – ezúttal a Síp utcában

A Mazsihisz Dísztermében ünnepelték Spánn Gábor újságíró 84. születésnapját. Hátha van olyan olvasó, aki szakmai pályafutását nem ismeri, így bemutatnám.

Negyven éven át volt az egykori Magyar Televízió munkatársa, több mint húsz évig a Tévéhíradó gyártásvezetője, majd Teletextjének főszerkesztő-helyettese. Emellett évekig a Magyar Rádió Kossuth Krónikájának jegyzetírójaként működött.

Nyugdíjba vonulása után a kontinuitás jegyében dolgozott az akkor alakuló kereskedelmi csatornák, az MSat és a korán „meghalt” TV3 adásaiban.

Örökölt tehetsége folytán nem bírta ki színpad nélkül sem, saját ötletét a könnyű műfajban az akkor regnáló ORI segítségével megvalósítva, sok éven át vezette Moldományi Ákos (az MTV akkori „arca”) társaságában a Muzsikál a mozi című műsort a Toldi moziban.

Szinte párhuzamosan ezzel, hétvégeken konferált a Hauer cukrászda kávéházi kabaréjában, melyről nemrégiben a Patinás cukrászdák története televíziós műsor is megemlékezett.

Évekig tanított az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemen mint kommunikációs oktató, és talán rekorderként az utóbbi tizenkét évben több mint háromszáz humoros jegyzete jelent meg az Új Életben.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke Kunos Péter ügyvezető igazgató jelenlétében mondott köszönetet eddig végzett munkájáért, majd következtek a méltatások.

Együtt a család

Heisler András

Nincs annál furcsább, mint ha a köszöntő úgy próbálja meg méltatni az ünnepeltet, hogy közben elkezd saját magáról beszélni. Én most pontosan így fogok tenni – kérném elnézni, elfogadni.

Tudnotok kell, hogy elnökként az elmúlt tíz esztendőben legalább 70 holokauszt-megemlékezésen mondtam beszédet, számtalan rendezvényt kellett megnyitnom, sok helyen kellett felszólalnom, köszöntőt vagy éppen publicisztikát írnom. Tudnotok kell azt is, hogy mindig finnyás voltam arra, lehetőség szerint minden beszédemet saját magam írjam meg. Mert meggyőződésem, hogy a közéleti szereplések nem színpadi teljesítmények, azaz csak akkor képes az ember hitelesen átadni gondolatait, ha azok a sajátjai.

Egyetlen sikertelen próbálkozást követően hozott össze a sors Spánn Gábor barátommal, aki egyszer részben megdicsérte már nem emlékszem, melyik beszédemet, de egyben jelezte annak apró hibáit, és felajánlotta, hogy küldjem át neki a következőt, és ő nagyon szívesen kijavítja a stilisztikai hibákat, s ha kell, akár a tartalmiakra is javaslatot tesz. Hát ennek legalább 6-8 éve, és ennyi idő alatt kialakult köztünk egy olyan baráti munkakapcsolat, amiben már fél szavakból is megértjük egymást. Ezer tanácsot kaptam tőle, s volt köztük néhány, amit legalább tucatszor kellett elismételnie, mert mindig ugyanabba a stilisztikai csapdába sétáltam bele. Csak néhány példa Spánn úr intelmeiből:

– Andriskám, ez germanizmus, ilyet művelt ember nem használ.

– Elnök úr, neked nem kell magyarázkodnod, se mentegetőznöd, te vagy az elnök, a véleményed fontos, vállaljad fel, hagyd ki azt az egész bekezdést.

– Na ilyet egy elnök nem írhat le. Ilyen szavakat soha ne használj – legalábbis írásban. Az megmarad.

– András, a cikk elején ezt már írtad, minek ismétled magad. Az egész bekezdést hagyjad ki.

– Ide figyelj! Már megint nincs vége az írásodnak, el kell varrni valamivel, de rögtön lediktálok neked egy összetett mondatot, és azzal az egész cikk a helyére kerül.

Arany János mondta: „A gondolkozó stiliszta fennakad minden lépten.”

Hát ő is ezt teszi. Gábor, köszönöm segítségedet, szakmaiságodat, gyakori éleslátásodat, köszönöm ezt a finomhangolást, s minden kritika közben a baráti hangot.

Ugye minden újságolvasó ember először megnézi a címlapot, majd az utolsó oldalra hajt. Spánn Gábor szösszenetei (ezért még majd kapok tőle), szóval ezek mindig ott találhatók az utolsó oldalon. Vannak közte egészen kiválóak – persze kiválni csak abból lehet, ha kevésbé briliánsokkal is találkozhatunk. De a szeptember elsejei Új Élet cikke Gábor abszolút profizmusáról ad bizonyítékot. Aki nem olvasta, most bánhatja, mert nem fogom elismételni Dolfi nagypapája tragikus történetét. Annyit azonban érdemes tudni róla, hogy Dolfi nagypapa hóba veszett holttestét éppen 84 éves korában találták meg 1945-ben Óbudán, a Bécsi úton. S Gábor, aki épp tegnap volt 84 éves, képes volt évtizedeken keresztül visszatartani ezt a történetet, türelemmel kivárva a saját 84. életévét, hogy egy valamikori vidám és bohém ember, Dolfi nagypapa önmagában is drámai története még megrázóbban, még katartikusabban jelenjen meg a lapunkban egy ma is vidám és bohém ember tollából. Elgondolkodtató! Gábor profizmusát csak az életbe vetett hite, az optimizmusa tudja felülmúlni, mert ki a fene bírta volna ki rajta kívül, hogy hosszú évtizedekig magában tartsa a történetet, s bízzon abban, hogy a Mindenható majd 84 éves korában megadja a lehetőséget neki, hogy még ép ésszel megírja azt.

Kedves Gábor, ehhez a profizmusodhoz és a páratlan optimizmusodhoz kívánom, őrizzed meg egészséges kedélyedet, kívánom, hogy még évtizedekig tudjad bosszantani hűséges társadat, kedves feleségedet, és elképeszteni Ricsi fiadat az „öreg” szülő életszeretetével. Köszönök mindent, legfőképpen barátságodat.

Ezt követően a Mazsihisz elnöke átadta a díszkötéses oklevelet az ünnepeltnek.

Schöner Alfréd

A rabbiképző rector emeritusa üdvözölte a megjelenteket, külön Spánn Gábor feleségét és fiát. Méltatása az ünnepeltnek szólt. Olvassák hát.

Amikor azt a megtisztelő felkérést kaptam mint a család „házi rabbija”, hogy pár gondolat erejéig köszönthetlek, gondolkodtam, milyen élményeket osszak meg veled, illetve a többiekkel.

Az első elég régen volt, 1985-ben. Abban az esztendőben kerültem a Dohány utcai zsinagógába, és sábesz délelőttönként mindig a főbejáraton léptem be. Általában 9 órakor kezdtünk, de én jóval korábban értem oda, s a zsinagóga teljesen üres volt még. Egyetlen ember állt az utolsó padok mögött magába fordulva, és csendben imádkozott. Ő volt Spánn Gábor. Csak ő davenolt.

Eszembe jutott a klasszikus történet a Tánáchból, melyet Éli főpap fogalmaz meg, amikor látja Chánát a Mindenhatóhoz imádkozni. Elhagyja akkor ajkát a Szentírás-irodalom egyik legszebb mondata: „Csak az ajkai mozogtak, de a hangja nem hallatszott.”

Ahogyan te ott álltál és imádkoztál, úgy éreztem, hogy az ajkad imádkozik valakiért, valakihez. Néhány hét múlva rákérdeztem, azt mondtad, hogy természetesen a Teremtőhöz, és drága emlékű édesanyádért. Belém vésődött, soha nem felejtem el.

A második kép az OR-ZSE zsinagógája, ahol még néhai Scheiber professzor idejében rendszeresen találkoztunk, Ági és Gábor ott ismerkedtek meg s kötöttek házasságot.

Ennek a zsinagógának voltam rabbija az intézmény vezetése mellett, amikor egy alkalommal ezt mondtad: Frédi, ugye ugyanúgy, mint Schweitzernél nagyünnepen, Ovinu Málkénunál Ricsivel együtt én nyithatom ki a frigyszekrény ajtaját? Természetesen, mondtam.

Odamentetek, kinyitottátok, kezedben ott volt az imakönyv, de nem a héber szöveget, még csak nem is a magyar fordítást mondtad, az ajkaid mégis mozogtak.

Egyszer arról beszéltünk, hogy a Teremtő milyen nyelveken ért. Azt feleltem, hogy természetesen héberül, meg a világ összes nyelvén, s ezen túlmenően még azt is megérti, ha valaki nem szavakkal fejezi ki gondolatait.

A harmadik emlék a Csákyhoz kötődik. Sokadik alkalommal mentetek Törökországba nyaralni. Azt mondtad, viszed magaddal az imakönyvedet, és majd elmondod a Pirké Ávot, az Atyák traktátus vonatkozó fejezetét. Akkor éppen az első fejezetet olvastuk, ami ezen a héten a másodikkal bővül.

Az első fejezet első mondata a legklasszikusabb Misnaidézet, amely így hangzik: „A Szináj hegyén megkapta Mózes a Tórát és átadta... generációkon keresztül.”

Amikor hazajöttél a nyaralásból, azt mondtad, hogy ez nagyon mély benyomást tett rád, mert ebben benne van a folytatólagosság, a kontinuitás.

Igen. Benne van. Amit kaptál és hoztál otthonról a szüleidtől, amit Ágival együtt megéltetek, és amit átadtok Ricsinek.

Az utolsó kis kép pontosan tizennégy évvel ezelőtti. Ági keresett meg engem, és azt mondta, egyelőre Gábor nem tudhatja meg, mire készül, szeretne egy zsinagógai mozaikablakot csináltatni a tiszteletére, hetvenedik születésnapjára.

Annak idején több mint száz üvegablakot készíttettünk, ezekből egy Ági ajándéka. Megkérdeztük, mi legyen a téma, mit ábrázoljon? A válasz: legyen benne kerítés, ami elválasztja a múltat és a jövőt, legyen benne televízió, és két héber betű, a cháj, azaz élet. Ezt szeretett művészünk, aki sajnos már nincs velünk, elkészítette, ma is látható az OR-ZSE zsinagógájában.

A kerítés a múlt és a jövő; a televízió az örök kommunikáció, amely neked állandó sajátod, mesterséged, szerelmed, hivatásod; és a szó: cháj, élet, te magad vagy.

Talán 12 évvel ezelőtt az OR-ZSE akkori rektorának volt lehetősége meghívni téged az egyetemre és felkérni, hogy taníts. Hosszú éveken át tetted, tanítottál mindenkit. Majd eltávolítottak téged onnan, ahogy több kitűnő előadót, de a tanítási hűség, annak szeretete benne él a szívedben.

Ezt tetted televíziós, rádiós időszakodban, szerkesztőként, főszerkesztőként, gyártásvezetőként, riporterként, íróként és újságíróként egyaránt.

Legutóbb megjelent könyvedet Benedek István Gábor mutatta be, néhány szóval én is köszöntöttelek, és azt kérdeztem tőled: Gábor, mit kívánhatnék neked? Válaszod: Szeretném, ha a következő kötetemet is bemutathatnám közönség előtt, és te is szólj.

Azóta nem láttam a könyvet...

Gábor stílusa a maga szellemességével, intellektusával Karinthytól húzódik egészen Moldováig.
Kértél arra, hogy rabbinikus áldásban részesítselek. Íme.

Spánn Gábor

Elsőként köszönet az elismerő oklevélért, hosszú életem során korábban is kaptam már hasonlókat. Az elsőt 14 évesen, amikor megnyertem az Országos Rákosi Mátyás Irodalmi Vetélkedőt. Témája „A szocialista realizmus hatása Jókai Mór munkásságára” volt. Majd 1956-ban áldott emlékű édesanyám az óvópincében odasúgta: Ahogy felmehetünk, elássuk ezt az oklevelet. S mi ketten késő este gyertyafénynél a szenespince mélyére rejtettük.

Teltek, múltak az évek, számos iskolát elvégeztem, televíziós lettem 1959-től négy évtizeden át. Természetesen ott is volt részem elismerésekben. Megkaptam a Munka Érdemrend arany fokozatát, a Szocialista Kultúráért érdemérmet, sőt a Magyar–Szovjet Baráti Társaság aranykoszorús jelvényét is. Egyet nem tudtam elérni, s az a „Tiszta udvar, rendes ház” oklevél volt...

1990-ben, a rendszerváltáskor édesanyám már nem lehetett mellettem, így egyedül nekem kellett megijednem: Te jó ég! Ezekből nekem még bajom is lehet? Újabb pince, újabb ásás... Őszintén mondom, már bánom, mert ha véletlenül visszajönnek az oroszok, ez a vörös csillagos kitüntetés jót tehetne a nyugdíjamnak.

Komolyra fordítva a szót, nyolc év alatt jó szimbiózis alakult ki Heisler András és közöttem. Ez azért is lehetett, mert belebújtam a bőrébe, a gondolatiságába – s ez az, amit nem mástól, tőlem tudott megkapni, s talán ez is oka a megbecsülésnek.

Schöner főrabbi úr intenciói alapján minden szombaton olvasom az Atyák Könyve soros szakaszát. Ezek egyike taglalja, hogy egy zsidó ember ilyen korban mire alkalmas. Azt írja, amikor eljut a nyolcvanadikhoz, hogy az ilyen ember már aggastyán. Arra jó, hogy tanácsokat adjon a fiatalabbaknak, az „ősz fő” pedig dicsősége. Arra gondoltam, milyen kegyes volt velem a Teremtő, hiszen mind a 32 szál fehér hajam megvan, megadatott a dicsőség, megadatott a tanácsadás lehetősége, és a siker is.

Hadd áruljak el egy műhelytitkot. Olyankor, amikor megérkezik az elnök úr írása – melyet olvasni szeretnék, s korrigálni, ha van mit –, miután a számítógépet nem tudom kezelni, Ricsi fiam a hardverem. Első olvasóm mindig a feleségem, Ági.

És még valami! Humoros jegyzeteim első olvasója is ő, kinek jó ízlése mindig kiszűri, ami nem oda való. Az oklevél így őt is illeti.

Texasban működik egy akvárium, melyben kizárólag emberevő cápákat tartanak. A látogatókat tábla is figyelmezteti, hogy ne menjenek túl közel a medence széléhez. Ugyanitt szerepel a hirdetés: az akvárium tulajdonosa 100.000 dollárt fizet annak, aki egyik oldalán beugrik a medencébe, és a túloldalon élve száll ki. Természetesen ezen mindenki nevet csak. Van egy alkalom, amikor egy girnyó kis emberke hirtelen beugrik a medencébe, és menekülve cikkcakkban átúszsza, és élve ki is jön belőle. Megrohanják a tévések, és kérdezik, honnan vette a bátorságot erre a lehetetlen kalandra. Elkékült szájjal feleli: Kérem, én nem akartam beugrani, csak mögöttem állt a feleségem, és meglökött. Mi ebből a tanulság? Minden sikeres férfi mögött keressétek a nőt!

A most kapott díszoklevélre úgy tekintek, hogy nemcsak emlék lesz, de megvan a gyakorlati haszna is. Abban a pillanatban, ahogy a Mi Hazánk mozgalom megalakítja Zsidó Tagozatát, s ehhez elnököt keresnek... nagyon jó ajánlólevél!

gáljuli